

HEYAD

HASTA VE ENGELLİLER İLE
YAKINLARI HAKLARI DERNEĞİ

ENGELLİ KİŞİLERİN ANTALYA KIRSALINDA HAKLARINA ERİŞİMİNE İLİŞKİN İZLEME RAPORU

2022

HEYAD

**HASTA VE ENGELLİLER İLE
YAKINLARI HAKLARI DERNEĞİ**

**Engelli Kişilerin Antalya Kırsalında Haklarına
Erişimine İlişkin İzleme Raporu - 2022**

**KASIM
2022
Antalya**

Eser Adı : Engelli Kişilerin Antalya Kırsalında Haklarına Erişimine İlişkin İzleme Raporu - 2022

Eser Sahibi : Hasta ve Engelliler İle Yakınları Hakları Derneği (HEYAD)

Redaksiyon : Gri Ajans Reklam

Dizgi ve Uygulama : Gri Ajans Reklam

Kapak Tasarımı : Sedef EĞİLMEZ

Basım Tarihi : 1. Baskı, Antalya, Kasım 2022

Dağıtım ve Bilgi : bilgi@heyad.org.tr

Baskı ve Cilt : Antalya

HASTA VE ENGELLİLER İLE YAKINLARI HAKLARI DERNEĞİ (HEYAD)

Bu raporun tüm yayın ve basım hakları Hasta ve Engelliler ile Yakınları Hakları Derneği'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Bu rapor Türkiye'de basılmıştır.

TEŐEKKÜR

Türkiye’de yaşayan engelli bireylerin, ekonomik ve sosyal hayata eşit koşullar altında katılımı ve maruz kaldıkları hak ihlallerinin önlenmesi yönünde sürdürölen çalışmalara önemli bir katkı sağlayacağına inandığımız ‘Engelli Kişilerin Antalya Kırsalında Haklarına Erişimine İlişkin İzleme Raporu – 2022’ adlı yayınıımızın çıkarılmasına katkı sağlayan;

Araştırmanın başlangıç aşamasında görüş ve önerileriyle katkı sağlayan **Uzman İdil Seda AK’a**

HEYAD Saha ekibine;

Ünal AYHAN’a
İbrahim TAŐTEPE’ ye
Yusuf Ulaş AKÇAY’a
Çiğdem KORKAN’a
Narmin AHMADZADA’ya
Semra TETİK’e
Bölent ŐAHİN’e
Bünyamin ŐEN’e
Simge Elif POYRAZ’a
Hasret Aslan’a
Doç.Dr. Bahar URHAN’a

Bu çalışmada önemli destek veren Konyaaltı Belediyesi Sosyal ve Kültür İşleri Müdürlüğüne, Konyaaltı Belediyesi Başkan yardımcısı **Tuğba ERKE BOSTAN’a** ve Konyaaltı Belediye Başkanı **Av.Semih ESEN’e**

Araştırmamıza katılan Demre, Finike, Kumluca Muhtarlarına sahada destek veren STK’larının temsilcilerine, HEYAD Yönetim Kurulu Üyeleri; **Erdem İRİ, Emel AYHAN, Mehmet İRİ** ve **Tüm HEYAD Gönüllülerine** teőekkürlerimizi sunarız.

Hüseyin AYHAN

HEYAD Dernek Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. Giriş
2. İzleme çalışmasında elde edilen verilerin analizi
 - 2.1 Katılımcıların demografik yapısına ilişkin sorular
 - 2.2 Katılımcıların engellilik durumuna ilişkin sorular
 - 2.3 Sosyal güvenlik kurumuyla ilişkili sorular
 - 2.4 Hane ile ilişkili sorular
 - 2.5 Kaymakamlık ile ilişkili sorular
 - 2.6 Belediyelerle ilişkili sorular
 - 2.7 Sağlık Bakanlığı (İl Sağlık Müdürlüğü) ile ilişkili sorular
 - 2.8 Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile ilişkili sorular
 - 2.9 Çalışma ve Sosyal Güvenlik İl Müdürlükleriyle ilişkili sorular
 - 2.10 Milli Eğitim Müdürlüğü ile ilişkili sorular
 - 2.11 Özel Kurumlar (Telekomünikasyon) ile ilişkili sorular
 - 2.12 Ek Sorular
3. Öneriler
4. Beyan
5. EK 1: Soru formu

1. Giriş:

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne göre engelli kavramı diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybedilmesi veya kronik rahatsızlıklar nedeniyle engelli bireylerin yaşam koşulları zorlaşmakta ve her geçen gün yaşam kaliteleri düşmektedir. Var olan bu engeller kişinin yaşamındaki dezavantajları arttırmakta, bu dezavantajlar bireyi sosyal hayattan uzaklaştırmakta ve toplumdaki soyutlaştırmaktadır. Dünyada; engelsiz bireylere oranla engelli bireyler daha kötü sağlık durumuna, daha düşük eğitim olanaklarına, daha düşük iktisadi ve siyasi katılıma ve daha yüksek yoksulluk oranlarına sahiptir. Buna karşın 5378 sayılı Kanun ile engelli bireylerin hakları üzerine çeşitli düzenlemeler getirilmiştir ve koşullar daha iyileştirilmeye çalışılmıştır.

Sivil toplum temsilcileri olarak, engelli bireylerin hayatlarını iyileştirmeye yönelik ilerici politikalar ve programlar için bulgu sağlamanın ve çözüm yolları üretmenin öncelikli ihtiyaç olduğunun farkındayız. Bireylerin sosyal yaşama katılmaları önündeki kurumsal, toplumsal ve çevresel engelleri kaldırmak, var olan potansiyellerini ortaya çıkarmak için gerekli birimlerin harekete geçmesi sağlamak ve kaynaklara ulaşmalarını kolaylaştırmak amacıyla 2018 tarihinde Hasta ve Yaşlı ile Yakınları Hakları Derneği (HEYAD) Antalya merkezli olarak faaliyete geçmiştir.

HEYAD olarak, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı'nın farklı alt temalarından almış olduğumuz desteklerle farklı projeler yürütmekteyiz. Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı tarafınca kabul edilmiş ve uygulanmaya başlanmış olan "Hakkımız Var, Engeline Engel Olma Projesi" derneğimizin ilk projesi olup, Elmalı ilçesinde Elmalı Belediyesi ile iş birliği protokolü imzalanarak yürütülmüştür. Proje, Elmalı ilçe merkezi ve 59 mahalleyi kapsayacak şekilde toplamda 27300 kişinin katılımıyla yürütülmüştür. Engellilerin topluma kazandırılması amacını güden derneğimizin bu projedeki başlıca hedefi; ilçede yaşayan ve bilgiye erişimde sınırlı kaynaklara sahip olan engelli bireylere haklarının neler olduğunu açıklayarak hakları konusunda bilinçlenmelerini sağlamaktır. Bu doğrultuda yola çıkılarak, özellikle Covid-19 döneminde psikolojik yönden oldukça zarar gören ve bilgiye erişimi iyice kısıtlanan engelli bireylere dikkat çekmek amaçlanmıştır. Yürütülen projede sahada, düşünülenden çok daha fazla engelli bireyle ve ailesiyle karşılaşmış ve birçoğunun mevcut haklarından haberdar olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonunda alınan geri dönüşler ile projenin amacına ulaştığını düşünüyoruz çünkü birçok katılımcının hakları konusunda bilgilendiği ve haklarını elde ettiğini gözlemledik.

HEYAD, Yardım Et Mutlu Ol Derneği (YARDEM) ve AB Sivil Düşün Programı işbirliği ile yürüttüğümüz bir diğer projemiz ise 'Engelsiz Hayat' projesidir. Antalya'nın Kaş ilçesinin 54 mahallesinde gerçekleştirdiğimiz proje Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin iş birliği ve ulaşım desteğiyle yürütülmüştür. Projede, ilçede yaşayan engelli bireylere ulaşarak onları hakları konusunda bilgilendirmek, hazırlanan dokümanları ve belgeleri kendilerine sunmak ve ilçede yaşayan topluluğun bu çalışma ile dikkatini çekerek farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Özellikle pandemi döneminde, en dezavantajlı gruplardan biri olan engelli ve yaşlı bireylerin haklarını öğrenmesi ve en azından bu zorlu dönemi sağlana desteklerin farkında olarak daha rahat geçirmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonunda, hedef kitemizin ilgiye bilgiye ulaştığı, hatta

bölgede yardımlaşma ve komşuluk bilincinin harekete geçirildiği gözlenmiştir. Ayrıca, bölgede çalışan diğer STÖ'lerin de engelli hakları konusunda harekete geçmesi sağlanmıştır.

HEYAD, YARDEM, Konyaaltı Belediyesi ve AB Sivil Düşün Programı işbirliği ile düzenlediğimiz 'Haklarınızın Farkındayız' Projesi ile Konyaaltı (38), Korkuteli (59) ve Döşemealtı (33) ilçelerinde toplam 130 muhtarlığa, 520 azaya ve 450 din görevlisine ulaşmamızı sağlamıştır. Yaşlı haklarının ne olduğunu yeterince bilmeyen ancak sürekli yaşlı bireylerle çalışan muhtarları, azaları ve din görevlilerini bilgilendirmek amacıyla düzenlenmiş olduğumuz bu çalışmada yaşlı hakları konusunda farkındalık oluşturulmuş ve idari makamlarda bulunan kişilerin yaşlı hakları konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri artırılmıştır.

Yürüttüğümüz bu son çalışmamızda ise Antalya'nın Kumluca, Demre ve Fenike ilçelerinde yaşayan engelli bireylere ulaşarak sistematik bir çerçevede izleme çalışması yapmayı ve engelli kişilerin haklarına ulaşmada yaşadıkları sorunları tespit etmeyi hedefledik. 'Engelli Bireyler Haklarına Erişebiliyor Mu?' başlığı ile yürüttüğümüz bu çalışmada Antalya'nın şehir merkezinden uzak 3 ilçesinde yaşayan engelli bireylerin haklara erişim durumlarını ortaya koymayı hedefledik. Proje kapsamında 632 katılımcı için anket formu doldurulmuş ve veriler ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Raporun ilerleyen sayfalarında bu çalışmaya ilişkin bilgiler sunulmuştur.

HEYAD olarak kuruluşumuzdan bu yana hasta, yaşlı, engelli bireylerin ve yakınlarının hakları üzerinde durmakta, bireylerin haklarını öğrenmeleri ve kullanmaları amacıyla çalışmalar, projeler, protokoller ve işbirlikleri yapmaktayız. Yürüttüğümüz projeler ile hedef kitlemiz içerisinde bulunan birçok kişinin haklarını öğrenmesini ve kullanmasını sağladık. Bu hedefi daha çok kişiye ulaştırmak için çalışmaya devam edeceğiz.

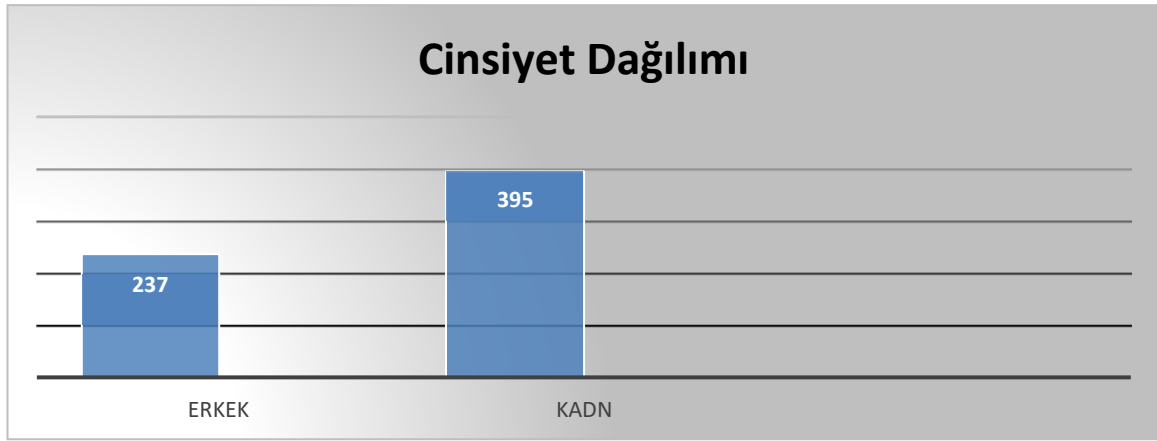
HEYAD Yönetim Kurulu

2. İzleme Çalışmasında Elde Edilen Verilerin Analizi

Antalya'nın Kumluca, Finike, Demre ilçelerinde toplam 10 sayfadan oluşan ayrıntılı soru seti ile izleme çalışması yapılmış ve 632 kişiye ulaşılmıştır. İzleme çalışmasında hedef kitleye; kaymakamlık, belediyeler, sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, eğitim hizmetleri, özel kurumların sunduğu hizmetler hakkında sorular sorulmuştur. Anket formu ile toplanan bu verilerin detayları aşağıda grafiklerle ve ayrıntılı anlatımlarla aktarılmıştır.

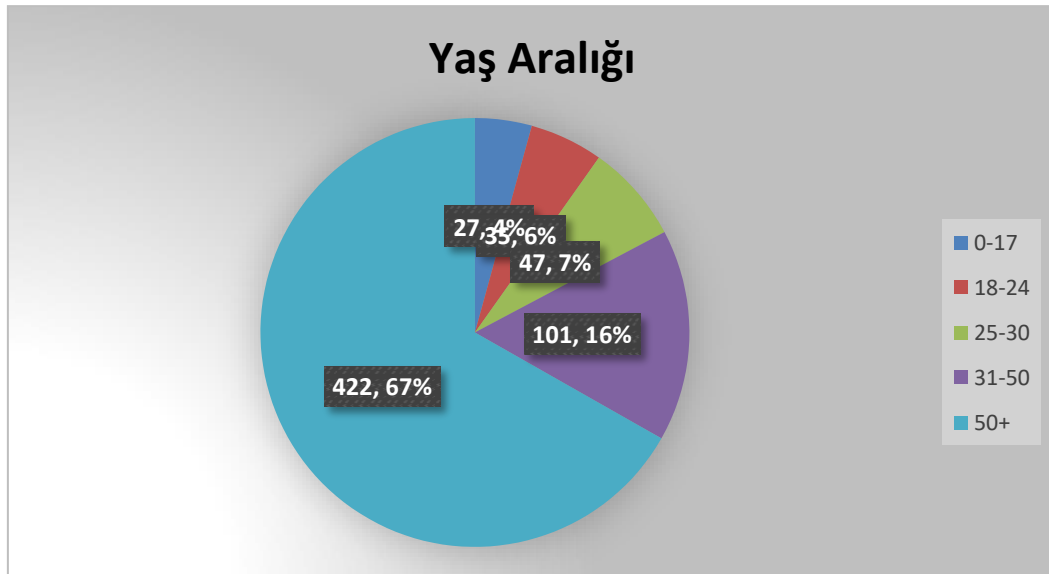
2.1 Katılımcıların demografik yapısına ilişkin sorular

Grafik 1: Cinsiyet Dağılımı

Grafik 1'de görüldüğü gibi, 632 kişiyle gerçekleştirilen anket çalışmasına 395 kadın, 237 erkek katılımcı katılım sağlamıştır. Verilere göre ulaşılan kitlede engellilik, kadınlarda daha fazla görülmektedir.

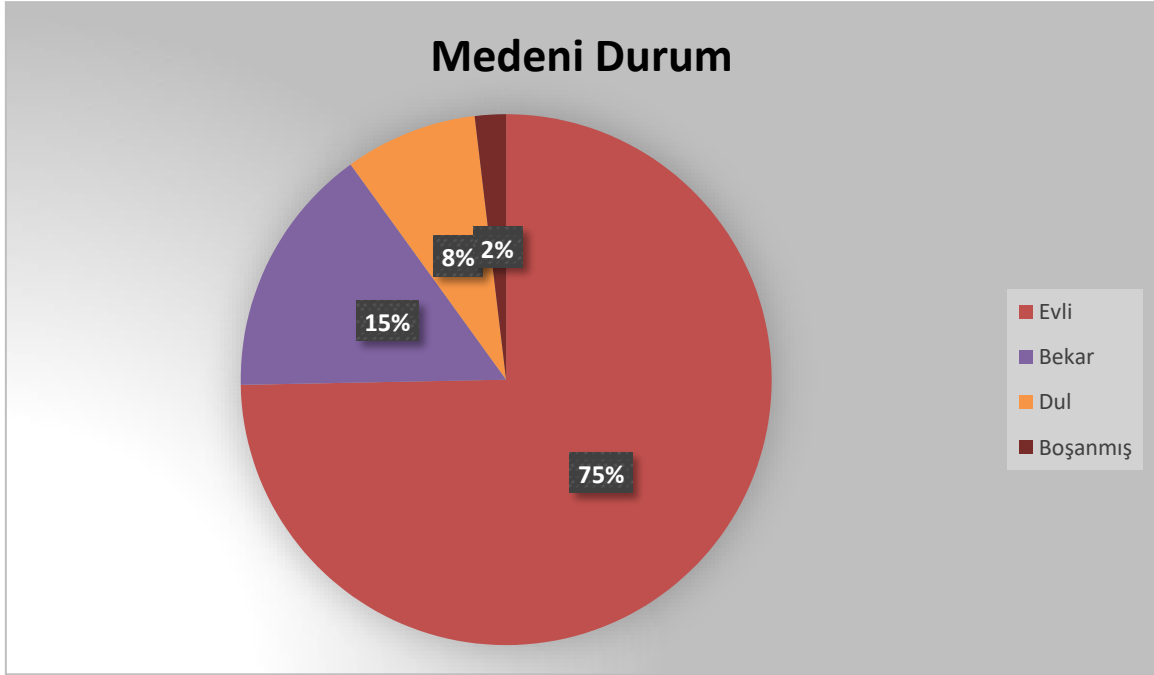
Grafik 2: Yaş Aralığı

Grafik 2'de görüldüğü gibi ankete katılım sağlayan 632 kişinin %67'sini 50 yaş ve üstü kişiler oluşturmaktadır. 50 yaş üstü olan kişilerin çoğunlukla kronik rahatsızlıkları bulunmaktadır. Bu

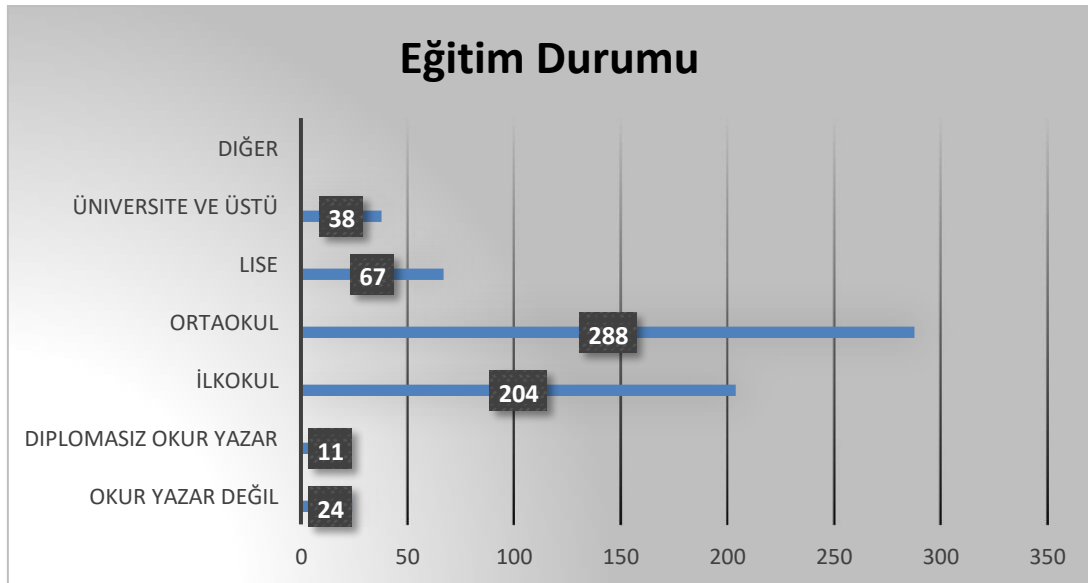
kişilerin yüzde 90'ının engellilik tanımı ve engelli hakları ile ilgili bir bilgileri yoktur. Kronik rahatsızlıkların bir engel teşkil ettiğini ve engelli sağlık kurulu raporu alarak engelli kişilere sağlanan haklardan faydalanabileceklerini bilmedikleri gözlemlenmiştir. Bu kişilere anket uygulaması sonrası engelliliğin tanımı, engelli hakları ile ilgili kısa bilgilendirmeler yapılmıştır. Katılımcıların yüzde 16'sı ise 31-50 yaş aralığında bulunmaktadır. Yaş aralığı düştükçe engelli kişi sayısı düşmektedir.

Grafik 3: Medeni Durum

Grafikte görüldüğü gibi katılımcıların %75'i evli olduğunu beyan etmiştir. Onu yüzde 15 ile bekar kişiler takip etmektedir.

Grafik 4: Eğitim Durumu

Ankete katılım sağlayan engelli bireylerin çoğunluğu (288 kişi) ortaokul seviyesinde eğitime sahiptir. İkinci olarak ise ilkokul seviyesinde eğitime sahip oldukları (204 kişi) görülmektedir. Okuryazar olmayan engelli birey sayısı oldukça azdır (24 kişi) ve bu grubun geneli zihinsel engelli bireylerden oluşmaktadır.

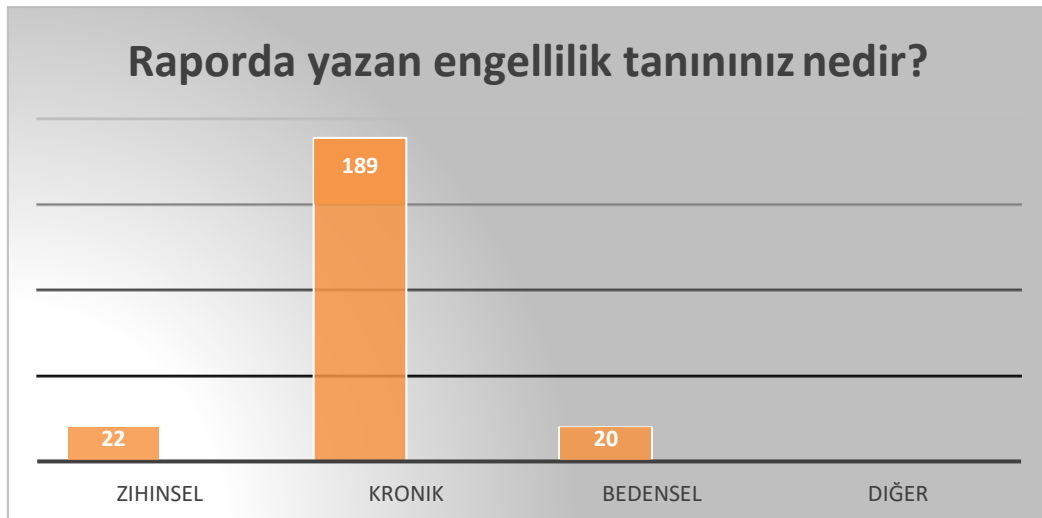
2.2 Katılımcıların engellilik durumuna ilişkin sorular

Grafik 5: Engelli Sağlık Kurulu Raporu Durumu

Katılımcılara sorulan en dikkat çekici sorulardan birisi “Kamu hastanesinden alınmış engelli sağlık kurulu raporunuz var mı?” sorusudur. Alınan cevaplar ise bir ve birden fazla kronik hastalığı bulunan katılımcıların %63’nün engelli raporu olmadığı yönündedir, ayrıca bu kişilerin engelli hakları ile ilgili bilgilerinin de hiç olmadığı ya da sınırlı olduğu görülmüştür, bu sebeple bu kişilere de gerekli bilgilendirmeler anket uygulaması sonrasında yapılmıştır.

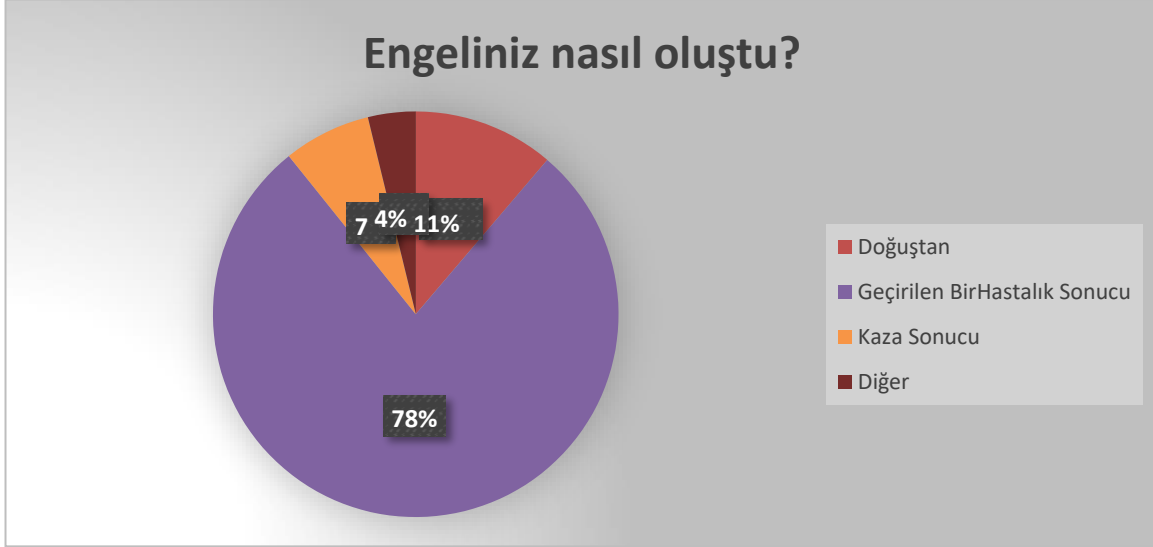
Grafik 6: Raporda Yazan Engellilik Tanısı

Ankete katılan toplam engelli kişi sayısı 632’dir, buna karşın engelli sağlık kurulu raporu olan kişi sayısı sadece 231 kişidir. Birçok katılımcının engelli raporu yoktur, katılımcılar farklı sebeplerden ötürü engelli sağlık kurulu raporu alamamıştır. Katılımcıların birçoğu kronik rahatsızlıklara sahip olduğunu iletmesine ve bu durumdan günlük hayatının etkilemesine

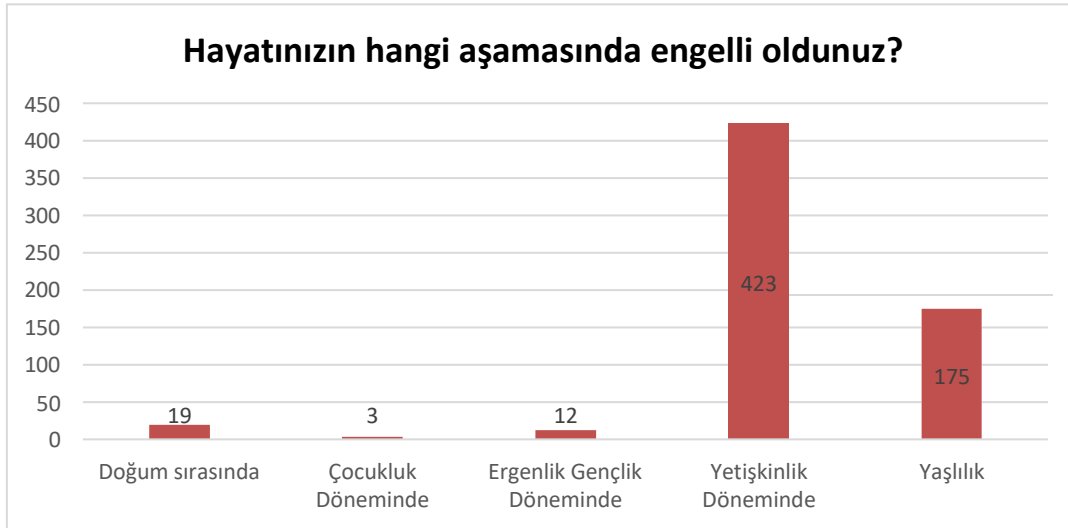
rağmen hatta yine bu sebeple çalışamamasına rağmen kendisinin engelli kategorisine girdiğinin farkında değildir, bu sebeple rapor almadığını beyan etmiştir. Dolayısıyla katılımcıların önemli bir kısmının engelli raporu bulunmamaktadır.

Grafik 7: Engelin Oluşma Sebebi

Katılımcıların %78'i geçirilen bir hastalık sonucu engelli olduğunu belirtmiştir. Çoğu katılımcı sadece kronik bir hastalığa sahip olduğu için kendini engelli olarak beyan etmekten çekinmiştir. Katılımcılara, 20 Şubat 2019 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Erişkinler için Engellilik Değerlendirmesi Hakkındaki Yönetmelik" te bulunan engellilik teşkil eden hastalıklar kapsamına kronik hastalıkların da girdiği bilgisi aktarılmıştır.

Grafik 8: Hayatın Hangi Aşamasında Engelli Olunduğu Bilgisi

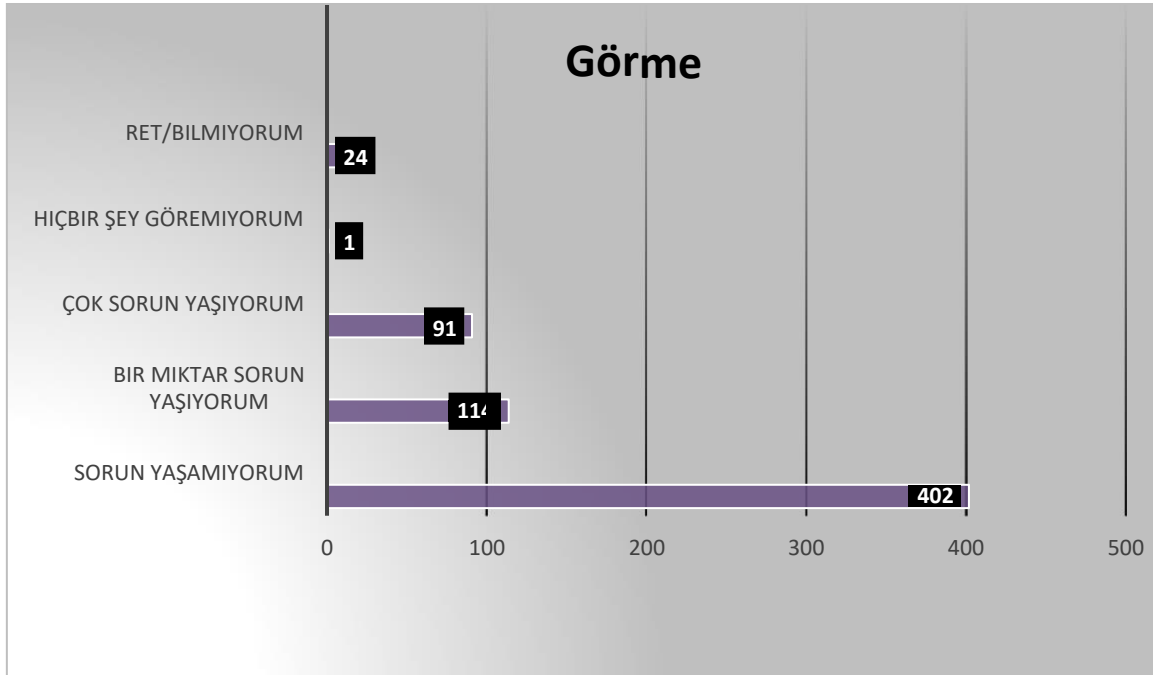

Engelli olan bireylerin genellikle yetişkinlik döneminde (423 kişi) engelli olduğu tespit edilmiştir. Grafik 7'de aktarıldığı gibi katılımcıların çoğu geçirdiği hastalık sonucu engelli olmaktadır ve bu nedenle engelli olma durumu genellikle bu hastalık sonrası yetişkinlik dönemine denk gelmektedir. Bir diğer engelli olunan dönem ise yaşlılık dönemi olarak

belirtilmiştir, kişiler yaşlılığın getirdiği doğal sonuçlar ve bir takım hastalıklardan sonra engelli olduklarını belirtmiştir.

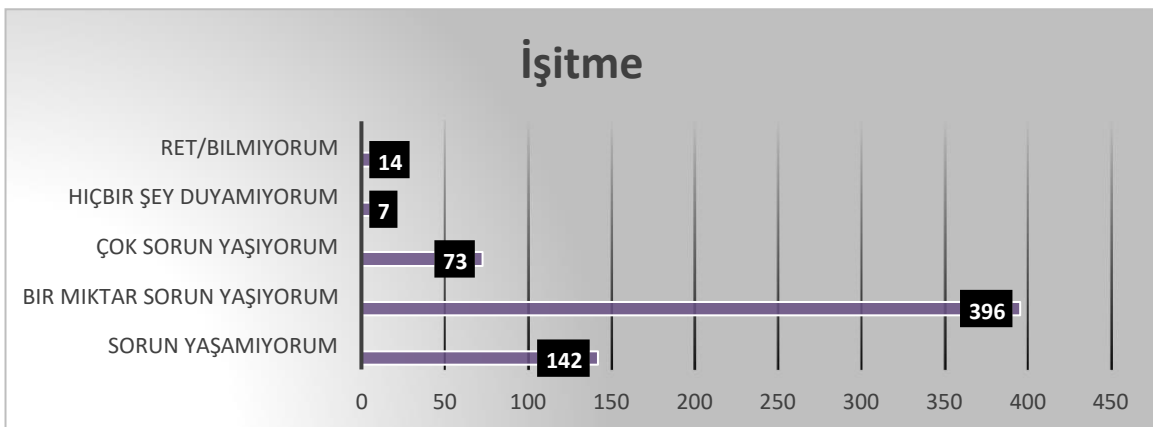
Aşağıdaki grafiklerde katılımcıların; görme, işitme, yürüme, iletişim, hatırlama, ellerin kullanımı, parmakların kullanımı, öz bakım, ağrı, anksiyete, depresyon ve yorgunluk hissi gibi konularda ne sıklıkta sorun yaşadıkları ortaya konmuştur:

Grafik 9: Görmede zorluk yaşama durumu

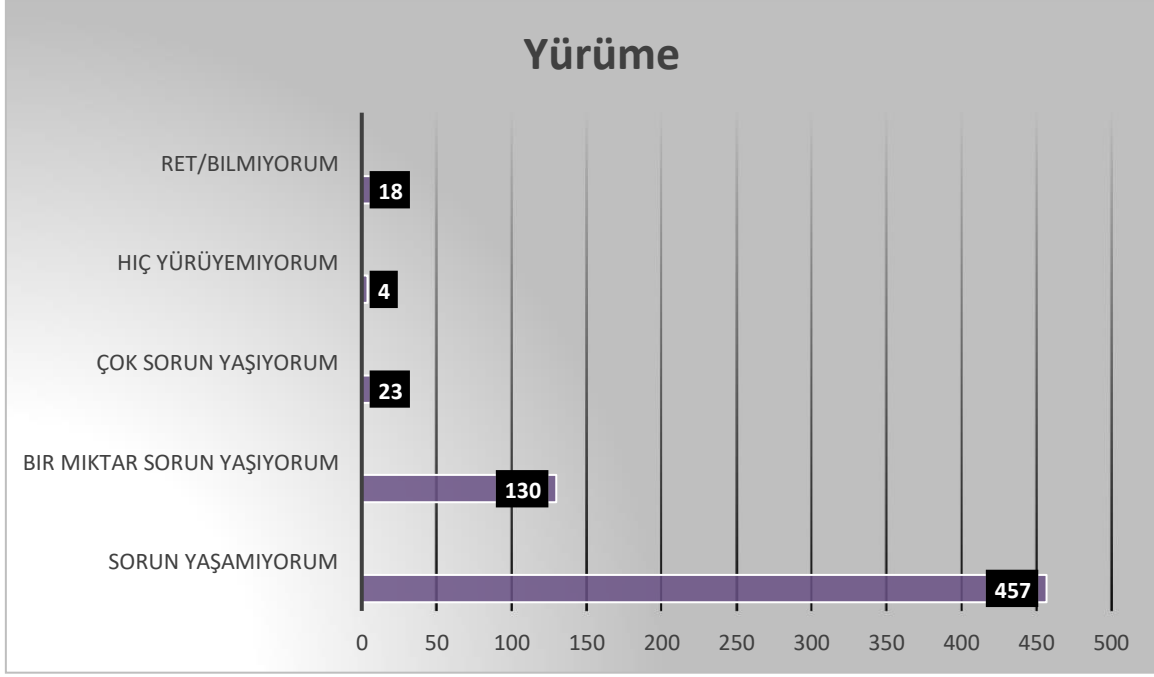
Katılımcıların genel olarak görmede pek problem yaşamadığı tespit edilmiş, sonuçlara göre 402 kişi görmede sorun yaşamadığını belirtmiştir. Ancak bir miktar sorun yaşadığını belirten kişi sayısı 114'tür. Anket uygulaması yapan HEYAD ekip üyeleri, katılımcılar arasında görme sorunu yaşayıp yaşamadığından habersiz olan kişilerin de olduğunu tespit etmiştir. Katılımcılar bu konuda bilgilendirilmiş, hastaneye göz muayenesi için gitmeleri yönünde yönlendirilmişlerdir.

Grafik 10: İşitmede zorluk yaşama durumu

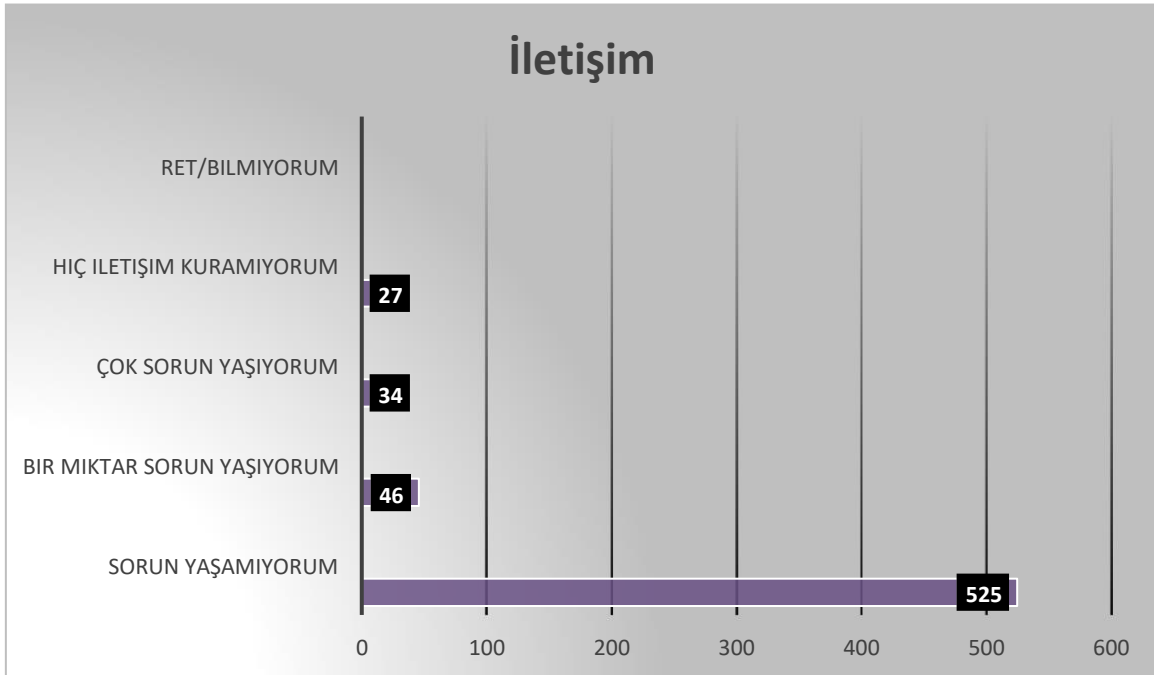
Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi, katılımcıların çoğunluğu (396 kişi) işitmede bir miktar sorun yaşadığını belirtmiştir. Anketeye katılım sağlayanların yaş oranının büyük olması sebebiyle (katılımcıların %67'si 50 yaş ve üzerindedir) bir miktar işitme sorunu yaşamaları oldukça beklenen bir durumdur.

Grafik 11: Yürümede zorluk yaşama durumu

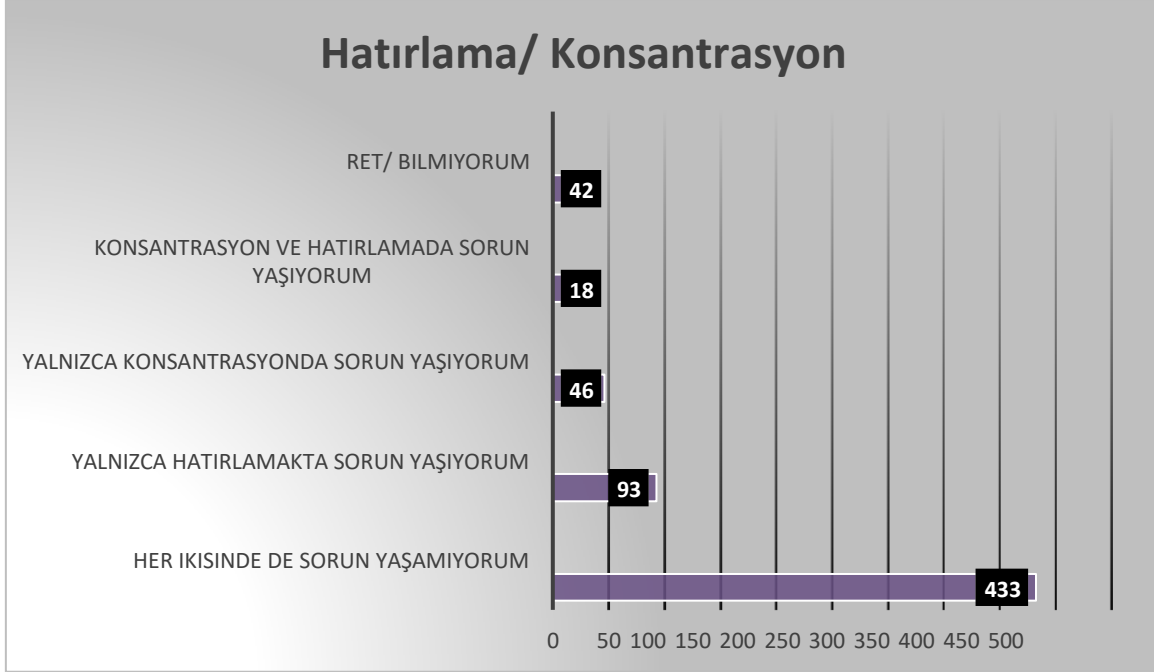
Ankete katılım sağlayan kişilerin çoğunluğunun yürümede herhangi bir sorun yaşamadığı görülmüştür. Bir miktar yürüme sorunu yaşayan katılımcıların çoğunun yaşı ileridir.

Grafik 12: İletişimde zorluk yaşama durumu

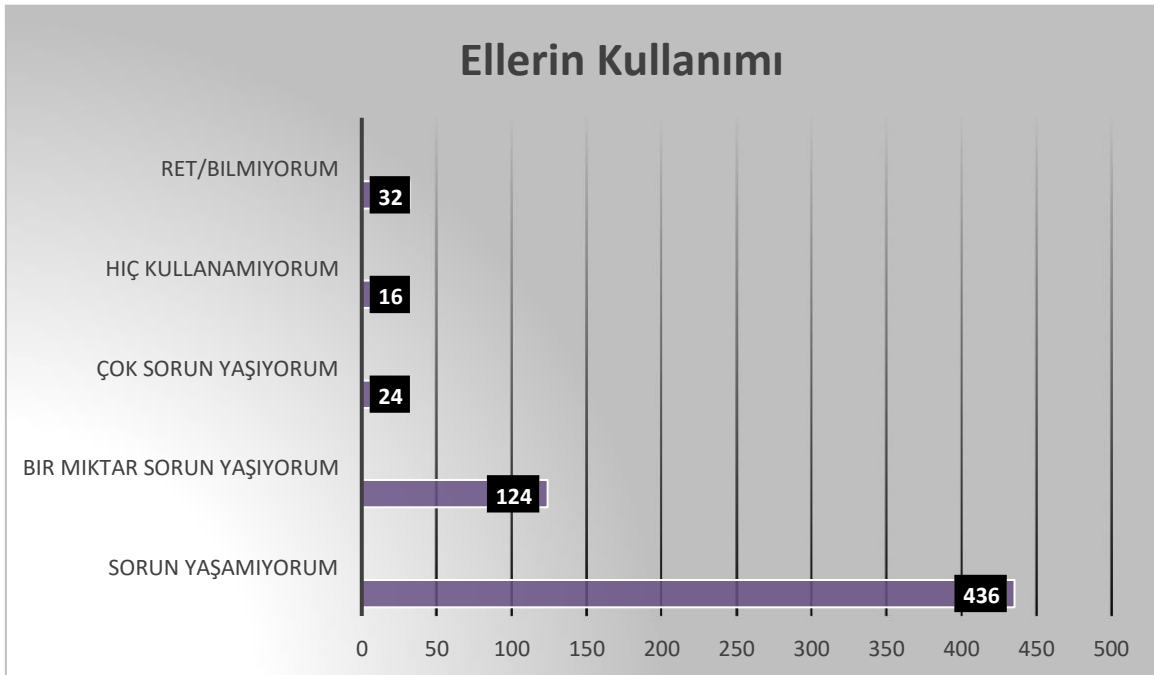
Çalışmaya katılan zihinsel engelli bireyler hariç katılımcıların iletişimde problem yaşamadıkları görülmüştür. İletişimde sorun yaşayan bireylerin refakatçisi anket formunu doldurmuştur.

Grafik 13: Hatırlama/konsantrasyonda zorluk yaşama durumu

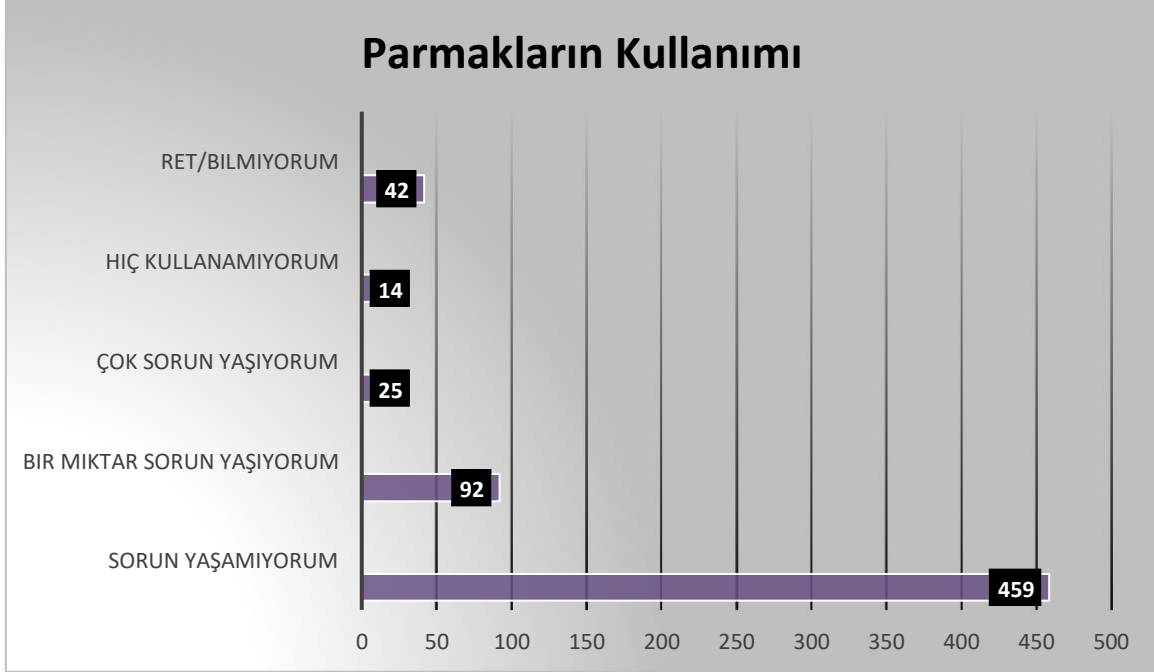
Çalışmaya katılan kişilerin çok büyük bir kısmının hatırlama ve konsantrasyonda sorun yaşamadığı tespit edilmiştir.

Grafik 14: Ellerin kullanımında zorluk yaşama durumu

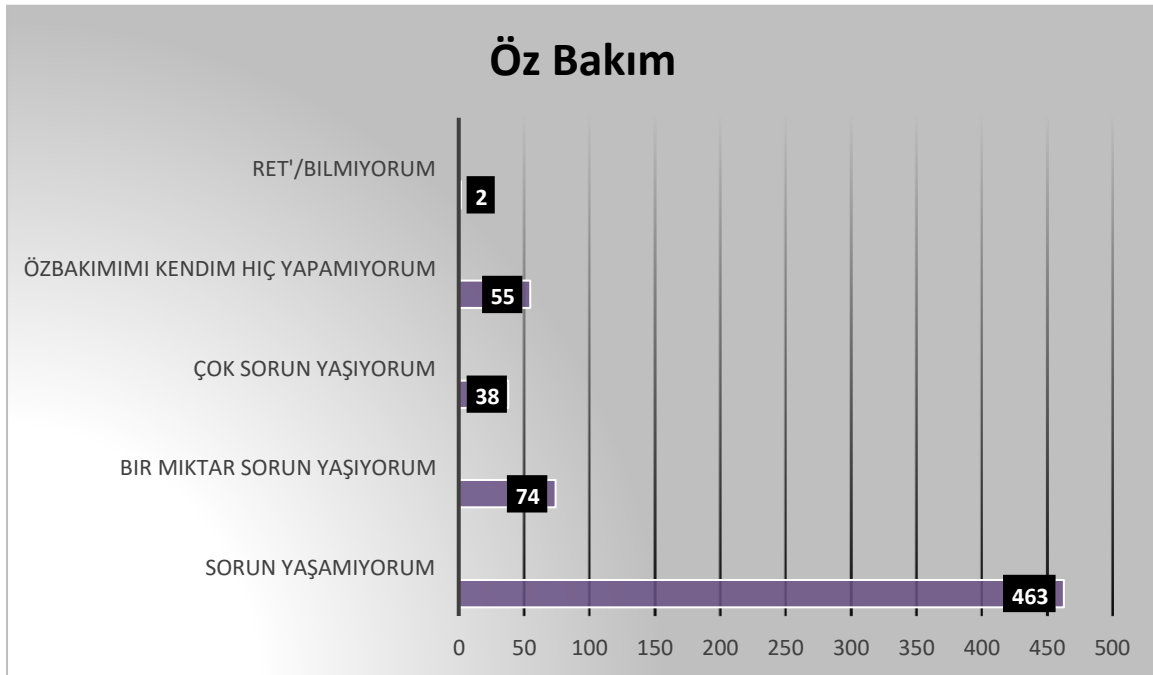
Çalışmaya katılan kişilerin çok büyük bir kısmı ellerini kullanmakta zorluk çekmemektedir. Fiziksel olarak bir miktar sorun yaşadığını belirten kişilerin neredeyse tamamı kronik rahatsızlıklara sahip olduğunu da belirtmiştir.

Grafik 15: Parmakların kullanımında zorluk yaşama durumu

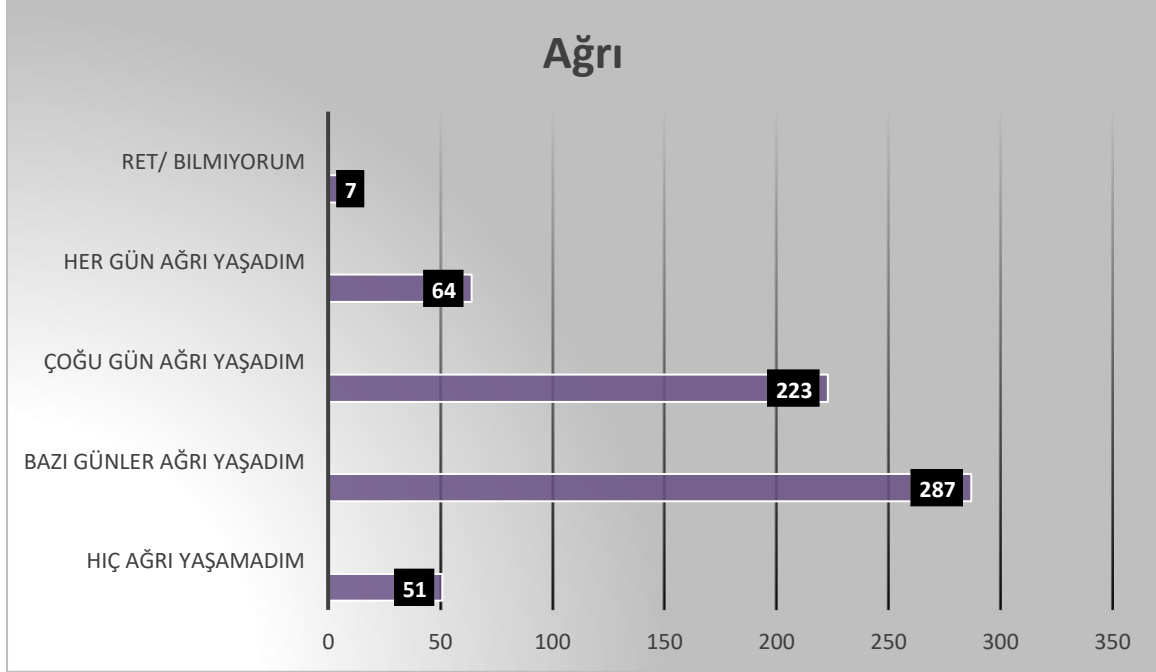
Grafikte görüldüğü gibi katılımcıların çok büyük bir kısmı parmaklarını kullanmakta sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

Grafik 16: Öz bakım becerilerini yerine getirmede zorluk yaşama durumu

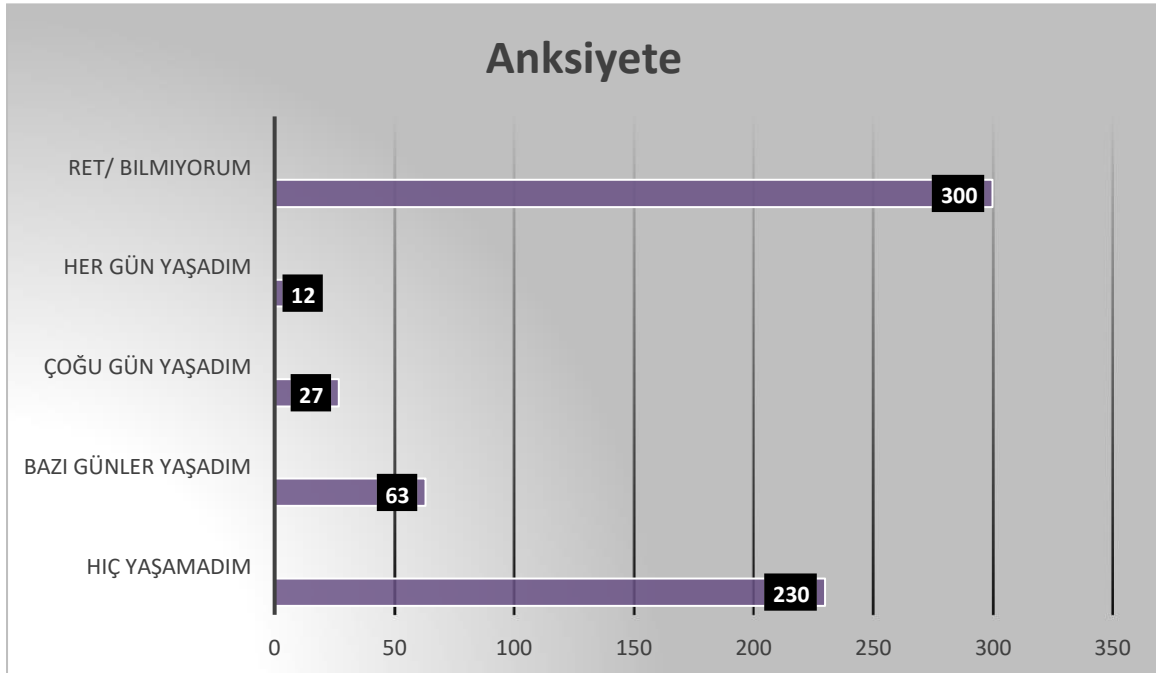
Zihinsel ve bedensel engelli katılımcıların çoğunlukla öz bakımını yapamadığı tespit edilmiştir. Diğer kronik hastalıklara ve engellere sahip bireylerin ise genellikle öz bakımını yapabildiği görülmüştür.

Grafik 17: Ağrı yaşama durumu

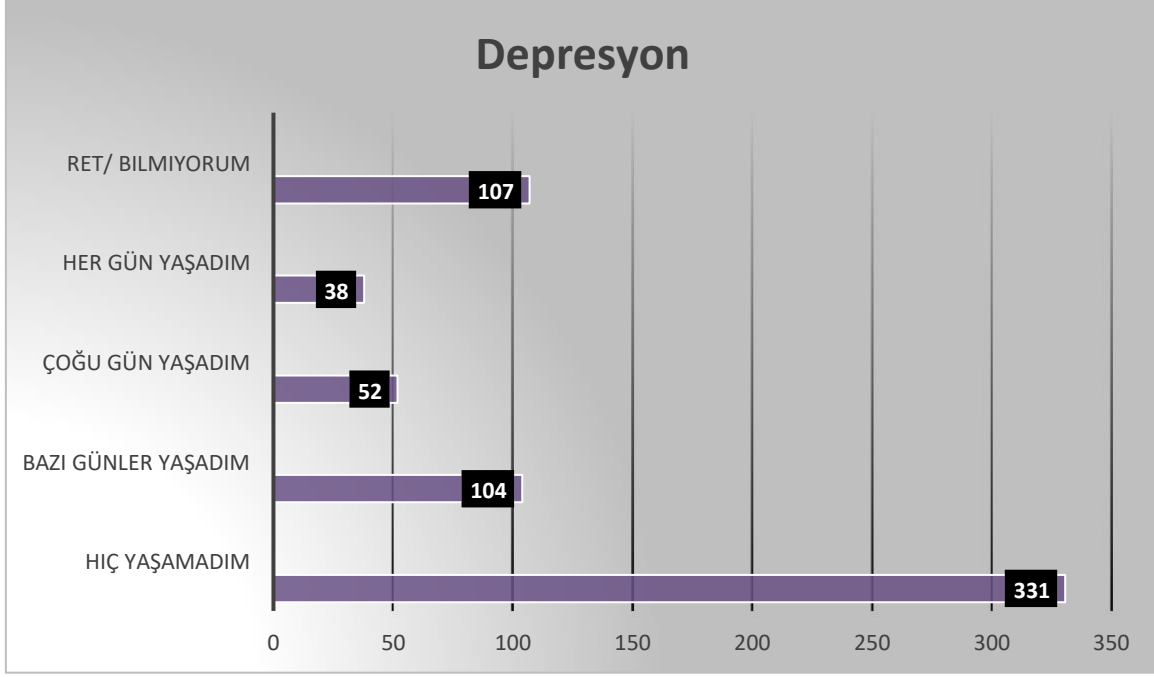
Ağrı yaşayıp yaşamadığına dair sorulan soruda, katılımcıların bazı günler ya da çoğu gün ağrı yaşadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların ağrı yaşadığı, sürekli ilaç kullanmak zorunda kaldığı gözlemlenmiştir.

Grafik 18: Anksiyete yaşama durumu

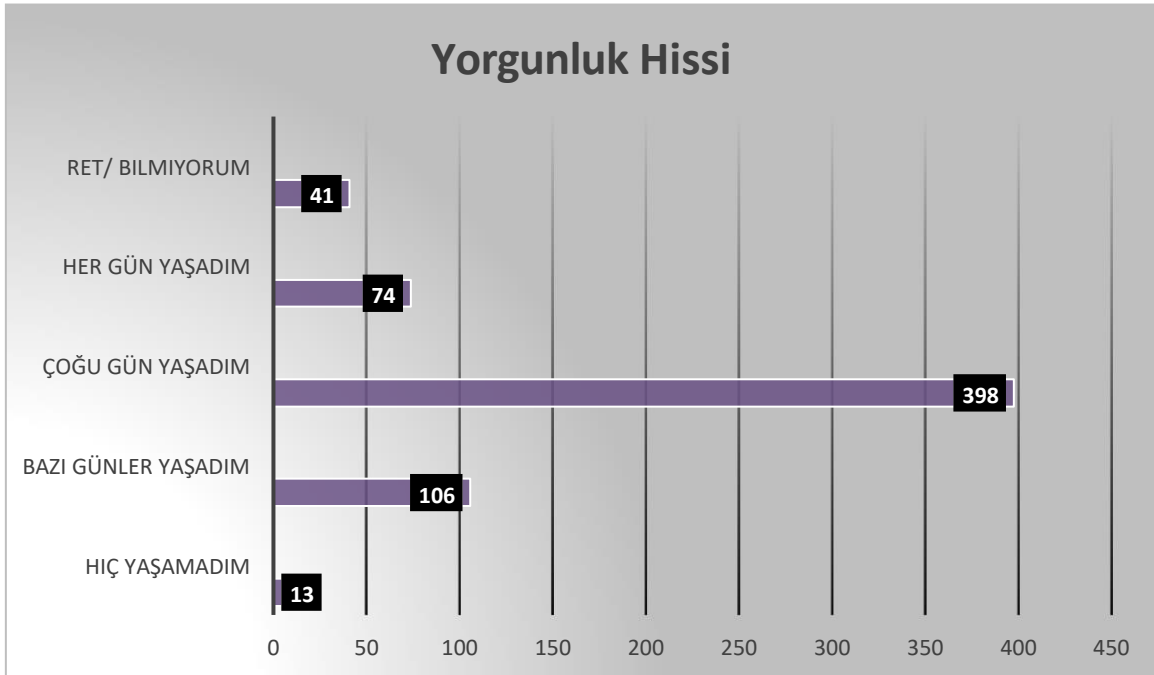
Katılımcılara yönelttiğimiz ne sıklıkla anksiyete durumu yaşadıklarına dair soruda çoğu katılımcının anksiyete terimine yabancı olduğu görülmüştür. Soruya yanıt almadan önce engelli bireylere anksiyetenin ne olduğu anlatılmıştır. Buna paralel olarak, katılımcıların çoğu bu durumu bilmediklerini ifade etmiştir.

Grafik 19: Depresyon yaşama durumu

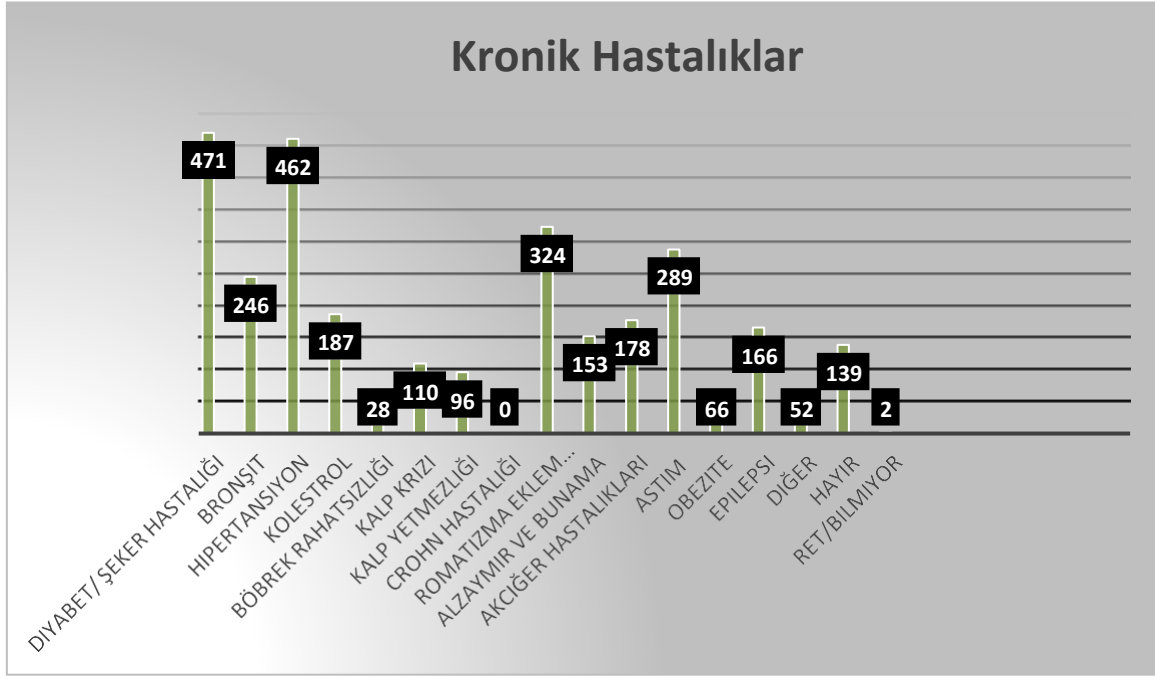
Depresyon durumu ile ilgili soruda katılımcıların çoğu depresyon yaşamadığını belirtmiştir. Depresyonun ne olduğunu bilmeyen katılımcılara bilgilendirme yapıldı.

Grafik 20: Yorgunluk hissi yaşama durumu

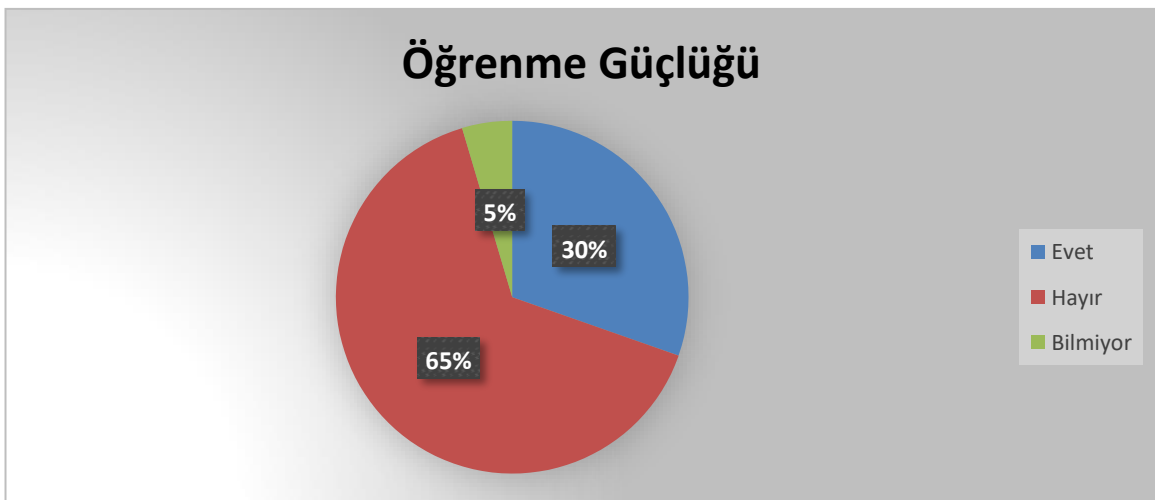
Katılımcılar, çoğunlukla çoğu gün yorgunluk hissini yaşadığını belirtmiştir. Katılımcılar, engellerinden ve hastalıklarından dolayı sürekli ruhsal yorgunluğa sahip olduklarını da dile getirmişlerdir. Maddi olarak yetersiz hissetmenin verdiği etkiden dolayı da hem yorgun hem de depresyon halinde olduğunu dile getiren katılımcılar olmuştur.

Grafik 21: Kronik hastalıklara sahip olma durumu

Katılımcılara yönelttiğimiz kronik rahatsızlıklarının olup olmadığına dair soruda, birden fazla hastalıkları olan kişiler çoğunluktadır. Bu grafikte, katılımcılarda en çok görülen kronik hastalıkların verileri görselleştirilmiştir. Şeker, tansiyon, bronşit, eklem ağrıları ve romatizma gibi kronik rahatsızlıklar en fazla görülen hastalıklar olarak belirlenmiştir. Bu verilerden yola çıkarak, katılımcıların sadece tek bir hastalıkla değil, aynı anda birçok hastalıkla baş ettiği görülmüştür.

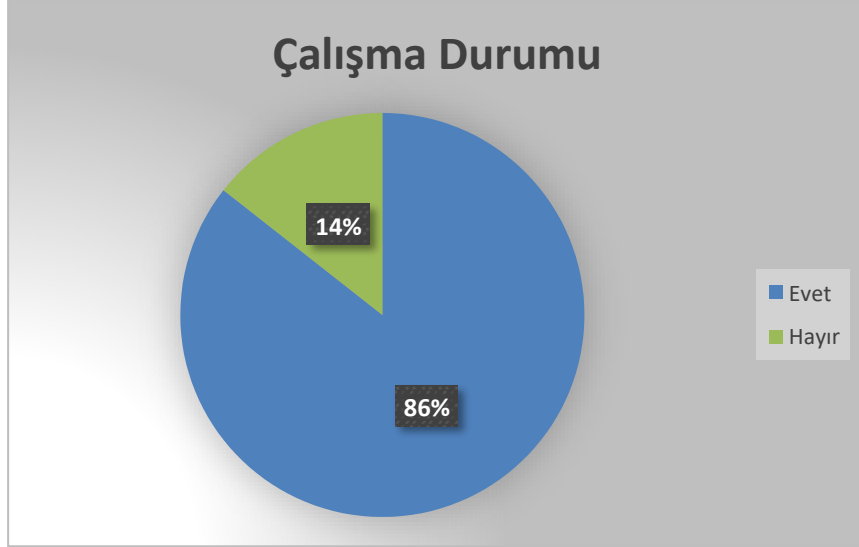
Grafik 22: Öğrenme gücüne sahip olma durumu

Katılımcılara, öğrenme güçlüğüne sahip olup olmadıklarına dair sorulan soruda çoğunluğun öğrenme güçlüğü yaşadığı ortaya çıkmıştır. Güçlük çeken bireylerin ise çoğunlukla zihinsel engelli ya da yaşlı ve okur yazar olmadıkları tespit edilmiştir.

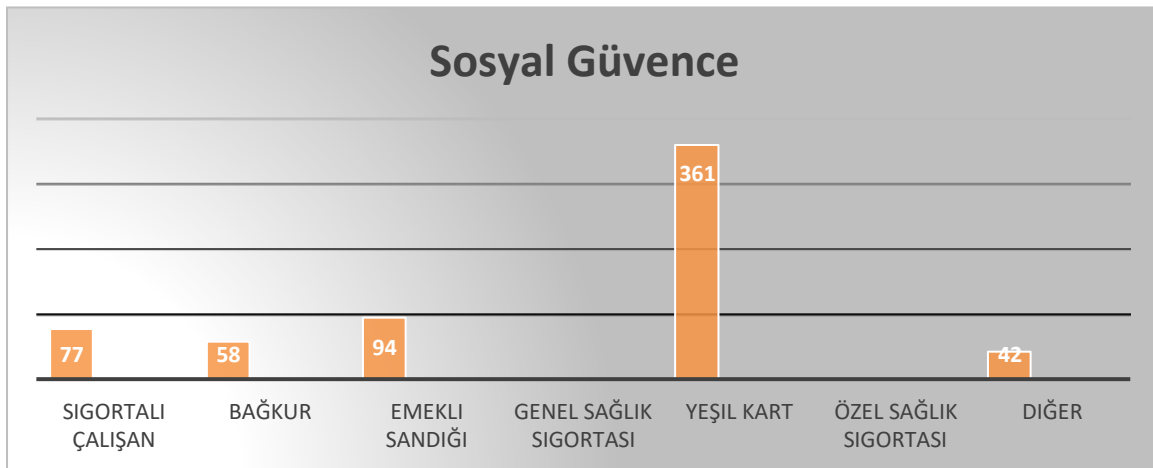
2.3 Sosyal güvenlik kurumuyla ilişkili sorular

Grafik 23: Çalışma durumu

Ankete katılan katılımcıların çok büyük bir kısmının çalışmadığı görülmektedir. Çoğu katılımcı, engellilik durumundan dolayı iş bulamadığını ya da rahatsızlığından dolayı çalışmadığını ifade etmiştir. Çalışan %14'lük kesim ise kırsal bölgede mevsimlik iş, seracılık, çiftçilik ve esnaflık gibi alanlarda çalıştığını belirtmiştir. Çalışmayan kişiler ailelerine maddi ve manevi yük olduklarını düşündükleri için psikolojik sorunlar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Grafik 24: Sahip olunan sosyal güvence durumu

Engelli bireylerin çoğunlukla sosyal güvencesinin Yeşil Kart olduğu ortaya çıkmıştır.

Grafik 25: Emeklilik durumu

Malulen veya erken emekli olabilecek kişilerin yetersiz bilgisinden dolayı emekli olamadığı ve bu sebeple maddi kayıp yaşadığı gözlemlenmiştir. Katılımcılara faydalanmayı düşünüp düşünmediklerini sorduğumuzda ise bilgilerinin olmaması sebebiyle faydalanmadıklarını dile getirmişlerdir. Emeklilik şartları konusunda yeterli bilgiye sahip olamayan katılımcılar HEYAD saha ekibi tarafından bilgilendirilmiştir. Bazı katılımcılar, HEYAD tarafından yapılan bilgilendirme sonrası emeklilik başvurularını gerçekleştirmiştir.

2.4 Hane ile ilişkili sorular

Grafik 26: Hanedeki engelli kişilere ilişkin durum

Engelli bireylerin büyük bir çoğunluğunun ailesinde başka bir engelli birey yoktur.

Grafik 27: Hanenin toplam aylık geliri

Katılımcıların aylık gelir durumu genellikle 2500 TL altındadır. Ekonomik olarak zor durumda olan katılımcıların çoğu aynı zamanda devlet desteklerinden de haberdar değildir.

Grafik 28: Hanede 18 yaş altı çalışan kişi durumu

Katılımcıların hepsi bu soruya hanelerinde 18 yaşın altında olan ve çalışan bir birey olmadığı yönünde yanıt vermiştir. Ancak bu çalışma Antalya'nın kırsal ilçelerinde yapılmıştır ve 18 yaş altında olup ailenin seralarında, çiftliklerinde çalışan 18 yaş altı aile üyeleri bulunmaktadır, fakat bu kişiler çalışıyor olarak görülmemektedirler, bu nedenle anket formunda "Hayır" seçeneğini işaretlemiş durumdadır.

2.5 Kaymakamlık ile ilişkili sorular

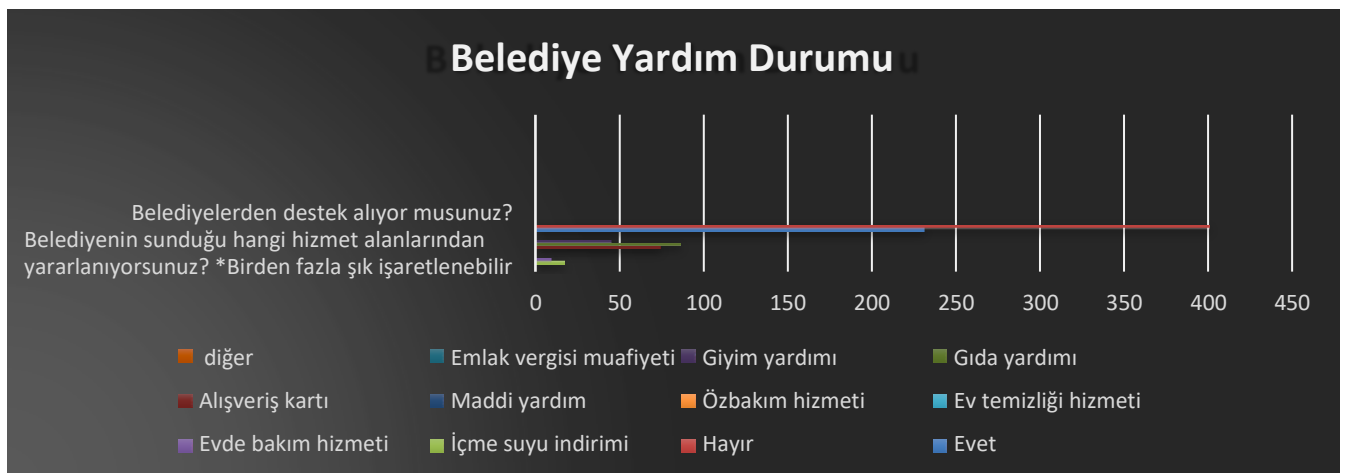
Grafik 29: Kaymakamlıklardan yardım alma durumu

Kaymakamlıklardan sosyal destek alan katılımcı sayısı almayanlara göre düşüktür. Destek alanların çoğunluğu, kaymakamlıktan en fazla maddi destek aldıklarını beyan etmişlerdir. Sosyal yardım alamama nedenlerine gelince; büyük bir çoğunluk “Haklarımı bilmiyorum” seçeneğini seçmiştir. Katılımcıların internet erişiminin sınırlı olması konu hakkında bilgi edinememelerine sebep olmuştur sıklıkla.

2.6 Belediyelerle ilişkili sorular

Grafik 30: Belediyelerden yardım alma durumu

Belediyelerin desteklerinden engelli birçok katılımcı yararlanmamakta ya da yararlanmamaktadır. Desteklerden yararlanan kişiler ise alışveriş kartı, içme suyu indirimi ve

gıda paketi gibi yardımlardan en fazla yararlanmaktadır. Ankete katılım sağlayan katılımcıların çoğu bu tür yardımlardan haberdar olmadığını belirtmiş, yardım almak için başvuruda bulunanlar ise siyasi sebeplerden dolayı başvurularının olumsuz sonuçlandığını düşünmektedirler.

2.7 Sağlık bakanlığı (il sağlık müdürlüğü) ile ilişkili sorular

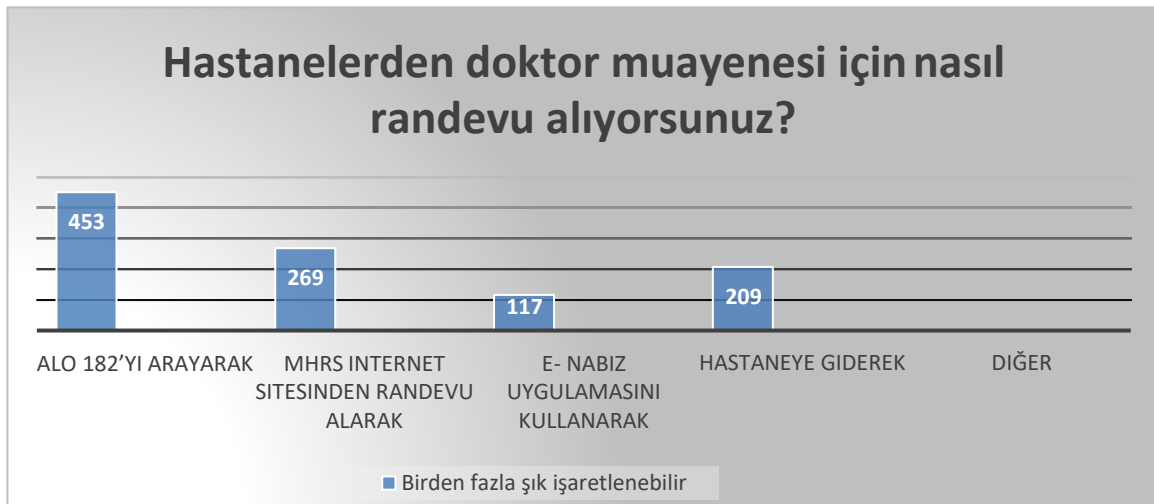
Grafik 31:Sağlık hizmeti alınan sağlık kuruluşları

Grafik 31’de görüldüğü gibi katılımcıların %64’ü sağlık hizmeti almak için kamu hastanelerini tercih ettiğini belirtmiştir. Ekonomik olarak yeterli olmadıkları için özel hastaneleri tercih edemediklerini belirtmişlerdir. Aile hekimliğinden destek alan katılımcıların çok az bir kesimi aile hekimliğinin evde bakım hizmetinden faydalanabilmektedir.

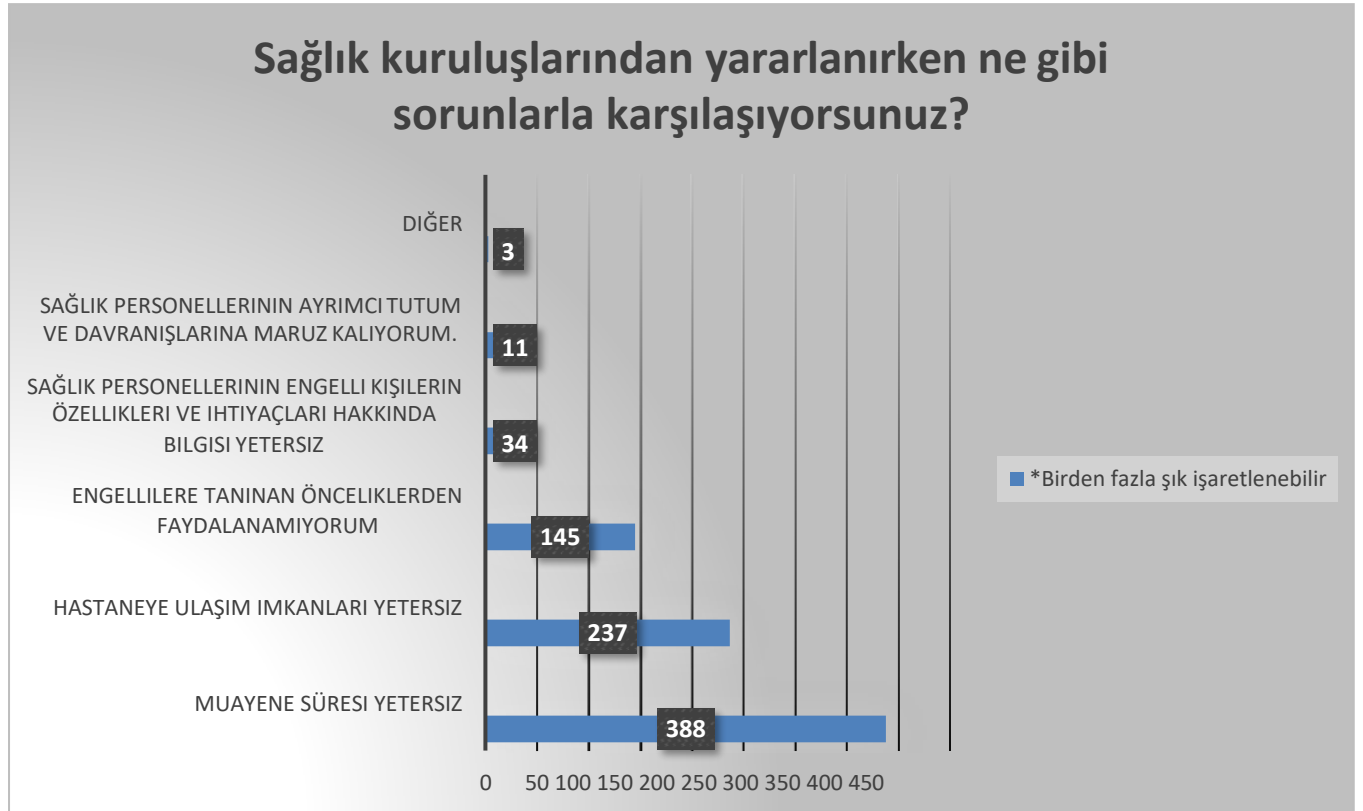
Hijyen ve çevre sağlığı için il sağlık müdürlüklerinin kendilerine ulaşım ulaşımadıklarını sorduk. Aldığımız cevaplarda ise eskiden var olan sağlık ocağı sisteminde kişilerin kendisi başvurmadan da bu hizmeti aldığını şimdi ise bu hizmetlerin hangi kurum tarafından verildiğini bile bilmediklerini dile getirmişlerdir. İl Sağlık Müdürlüklerinin iş tanımlarını, hizmetlerini yeteri kadar kırsalda yaşayan kişilere tanıtmadığı görülmektedir.

Grafik 32: Muayene için randevu alma yöntemi

Grafikte görüldüğü gibi engelli katılımcılar çoğunlukla 182'yi arayarak randevu almaktadır. Birçok katılımcı 182'yi veya internet ortamında randevuyu kendilerinin alamadığını, onun yerine çevrelerinde bulunan ve dijital okur yazar olan kişilerden yardım aldıklarını ifade etmiştir. Grafikte görüldüğü gibi dijital becerilerin yetersizliği nedeniyle randevu almadan direkt hastaneye giden ve orada randevu alamaya çalışan kişi sayısı da azımsanmayacak ölçüdedir.

Grafik 33: Sağlık kuruluşlarından hizmet alırken yaşanan sorunlar

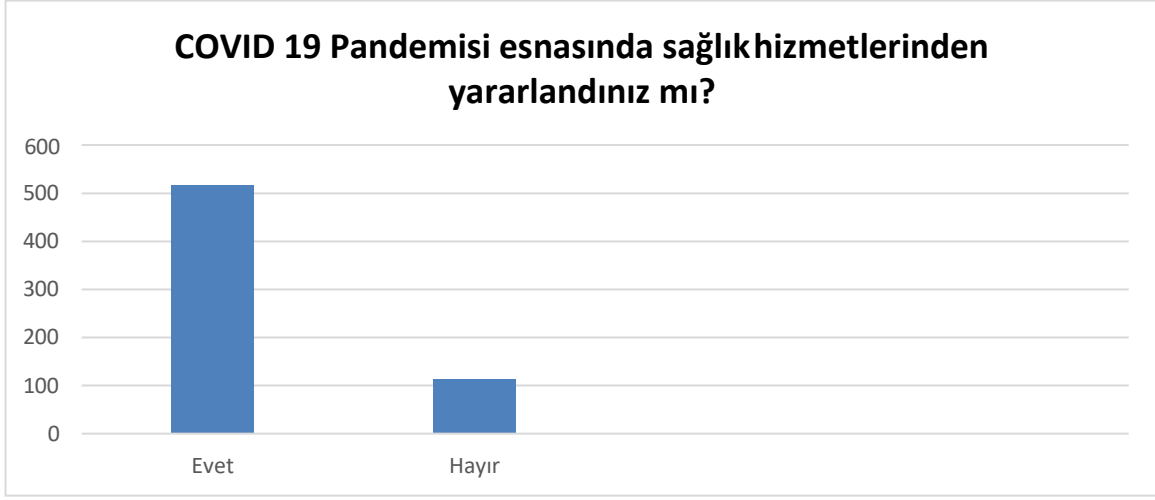

Grafikte görüldüğü gibi katılımcıların en fazla şikayet ettiği konu muayene sürelerinin yetersiz olmasıdır. Hastaneye giden katılımcı hem çok zor şartlarda hastaneye gidebiliyor hem de karşılığında 5 dakika bir muayene süresinde derdini tam anlatamamaktadır. Bu yüzden öneri ve ihtiyaç olarak çoğunluk muayene sürelerinin uzamasını istediklerini ifade etmişlerdir.

Birçok katılımcı evinin şehir merkezinden uzak olması sebebiyle hastaneye ulaşımında önemli sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Hastanelerin toplu taşımadan uzak olması ya da hastaneye giden topluma taşıma araçlarının erişilebilir olmaması hastaneye erişimde yaşanan sorunların temel kaynağıdır. Örneğim Kumluca Devlet Hastanesi tepe gibi yürünmesi zor bir yerde olduğu için engelli kişiler ya kendi aracıyla ya tanıdık birinin aracıyla gitmekte veya taksi tutmak zorunda kalmaktadır, bu da zaten maddi açıdan zor durumda olan kişileri de daha da zorlamaktadır.

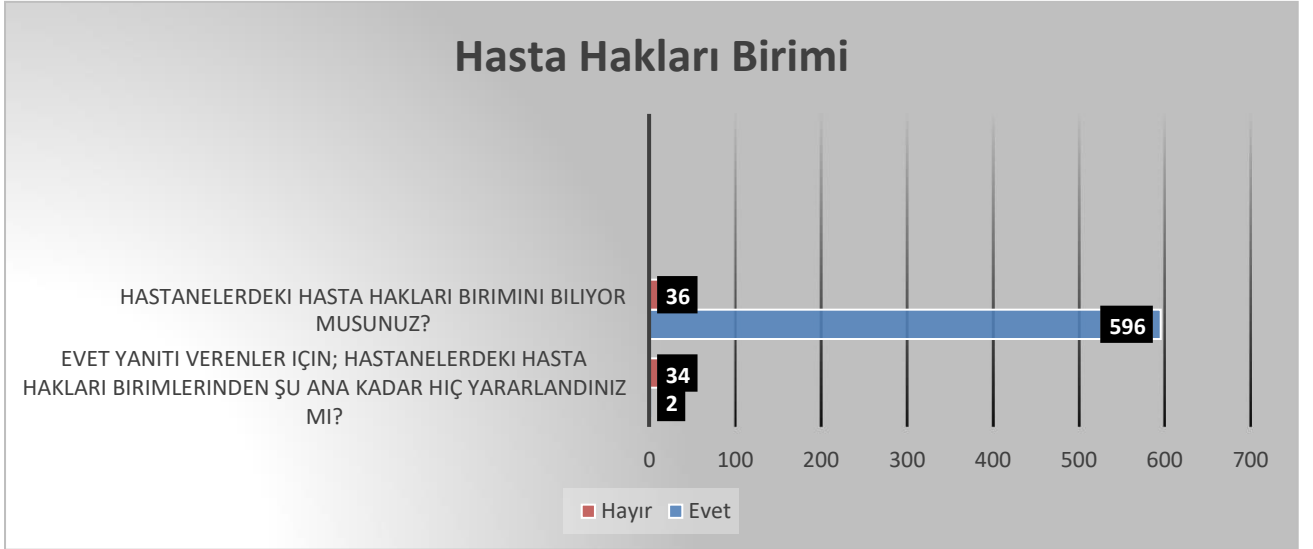
Ulaşım ile ilgili sorununun giderilmesi belediyelere düşen bir görevdir. Belediyelerin, gerekirse insanları evinden alıp hastanelere götürmesi gerekmektedir. Belediyelerin engelli kişilere alternatif ulaşım imkanları sunması gereklidir.

Grafik 34: Pandemi esnasında sağlık hizmetlerinden yararlanma durumu

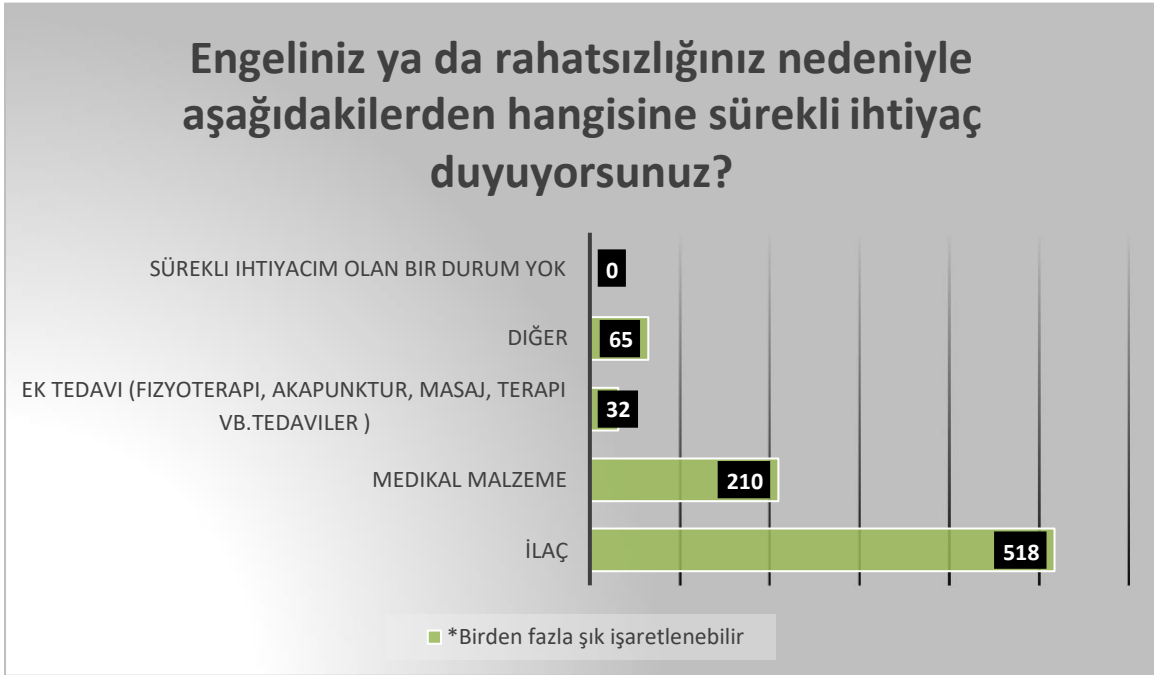
Covid-19 pandemisi esnasında katılımcıların büyük bir çoğunluğu sağlık hizmetlerinden yararlanmış ve bu hizmetlerden memnun kalmıştır. Pandemi odaklı hizmetleri yeterli bulup bulmadıklarına dair soru sorduğumuzda ise katılımcıların büyük çoğunluğu verilen hizmetleri yeterli bulduğunu ifade etmiştir.

Grafik 35: Hasta hakları birimleri hakkındaki bilgi durumu

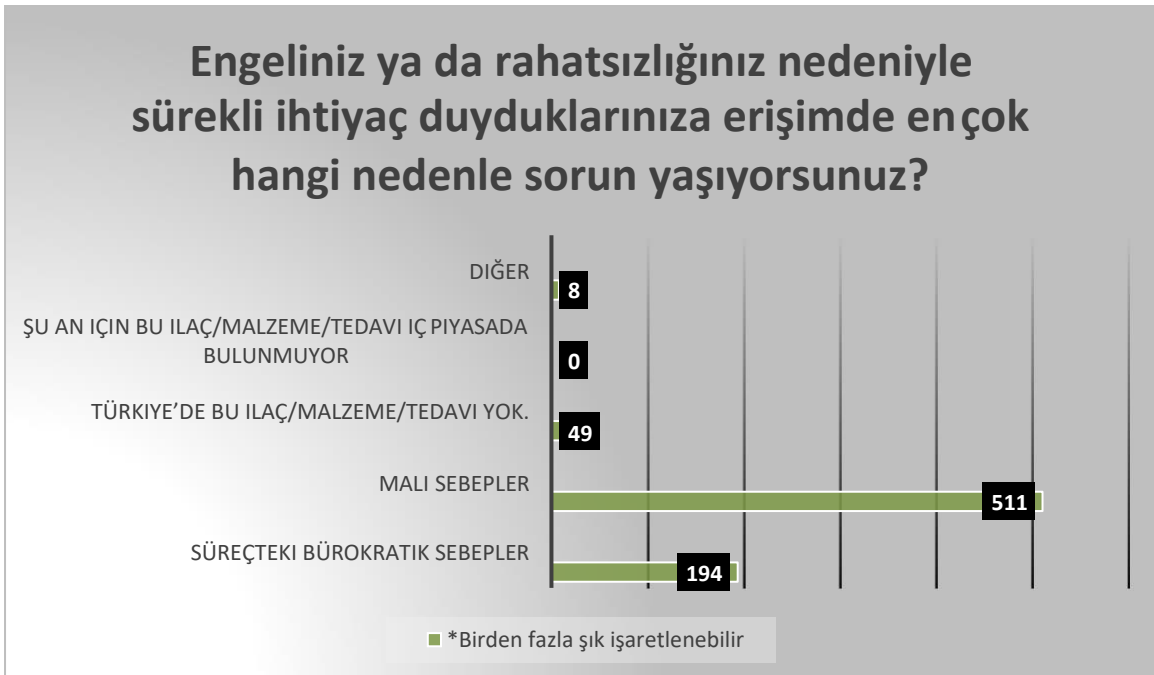

Hasta hakları birimlerinden çok az bir katılımcı grubu haberdardır ve haberdar olan kişiler de birimden faydalanmamıştır. HEYAD saha ekibi birimlerin işlevi hakkında katılımcıları bilgilendirmiş, ihtiyacı olan kişileri birimlere yönlendirmiştir.

Grafik 36: Engelliliğe/hastalığa bağlı sürekli gereksinim duyulan ihtiyaçlar hakkında

Grafik 37: Engelliliğe/hastalığa bağlı sürekli gereksinim duyulan ihtiyaçlara erişim hakkında

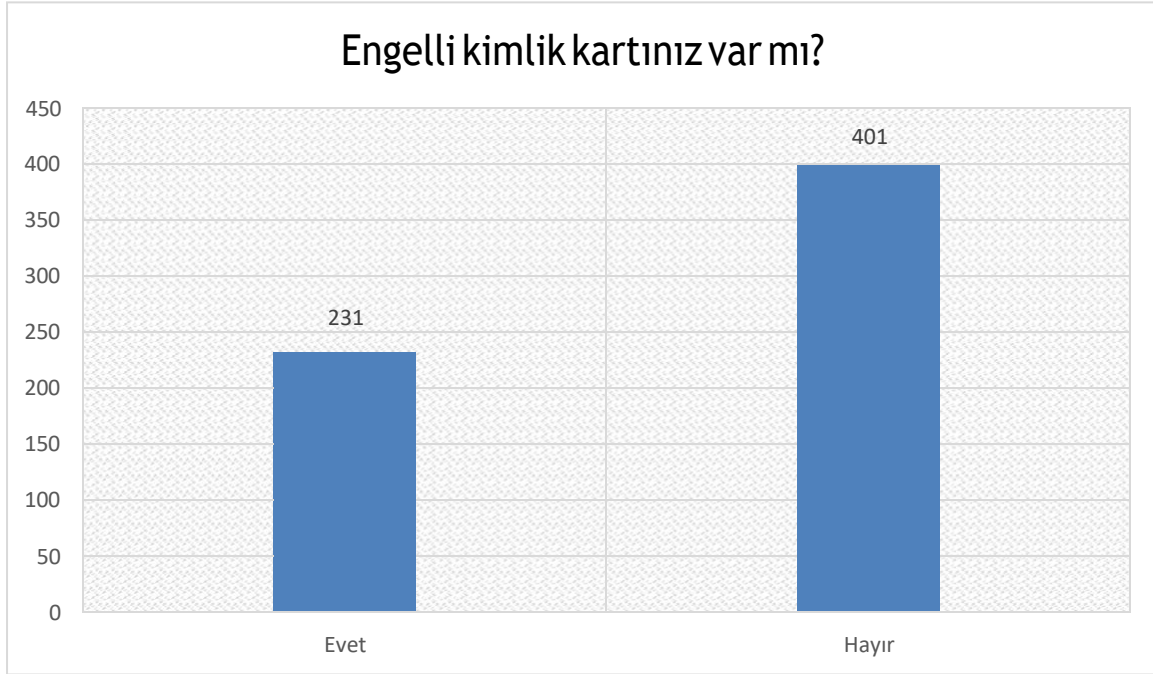

Grafik 36 ve 37’de görüldüğü gibi katılımcılar çoğunlukla ilaç kullanmak zorunda ve bu ilaçlara maddi olarak ulaşmakta zorluk çekmektedirler. Birçok vatandaş sigorta durumu olmadığı için ilaç alamamaktadır. Bürokratik süreçlerin zorluğu da yine katılımcıları yormaktadır. Katılımcılar ihtiyaçları olan ilaca daha kolay ulaşım hakkı elde etmek istediklerini ifade etmiştir. Grafik 36’da da görüldüğü gibi 65 kişi ‘diğer’ seçeneğini seçerek başka ihtiyaçlara atıfta bulunmuşlardır. Ankette diğer seçeneğinin içeriğini açıklanmasını istediğimiz katılımcılar

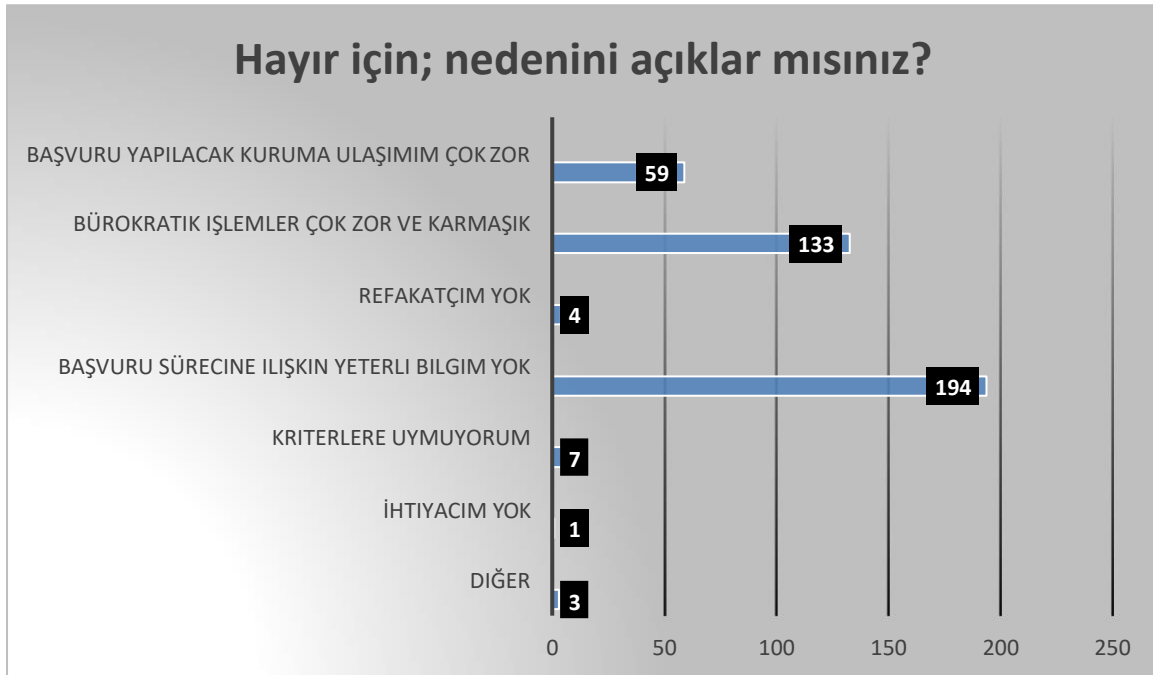
özellikle hasta bezi, yatak yarasının tedavisi için sürekli gereken pansuman malzemesi gibi ihtiyaçlardan bahsetmişlerdir.

2.8 Aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü ile ilişkili sorular

Grafik 38: Engelli kimlik kartına sahip olma durumu

Grafik 39: Engelli kimlik kartına sahip olmama sebebi

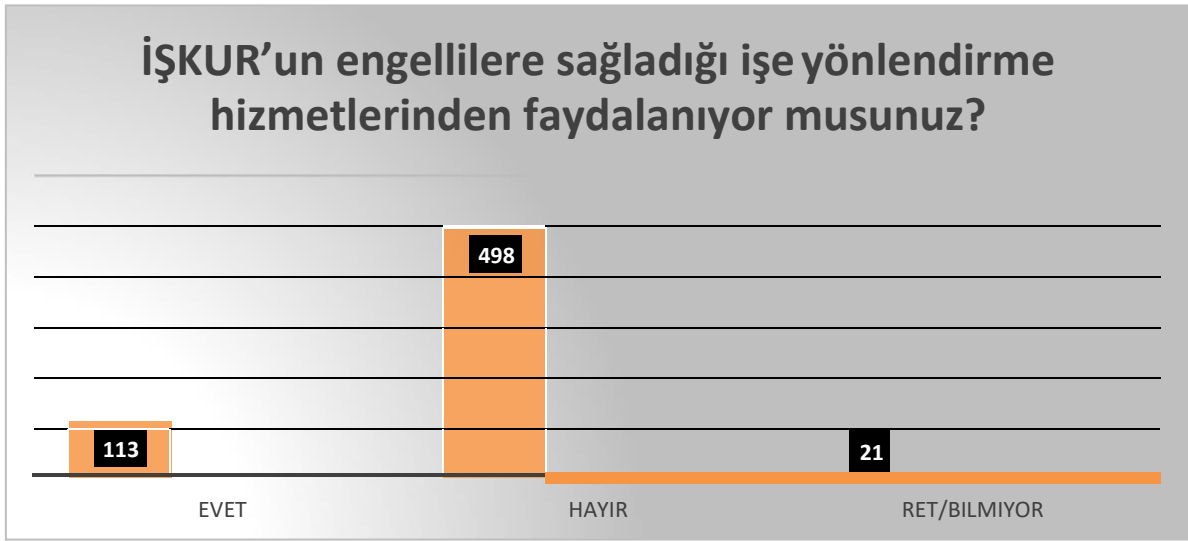
Grafik 38 ve 39 birbiriyle bağlantılıdır. Katılımcılar arasında engelli kimlik kartı olan birey sayısı 231'dir ve bu oran çok düşüktür. Kronik rahatsızlıkları olan kişiler, kendilerinin de

engelli haklarından faydalanabileceği bilgisine sahip değildir, kronik rahatsızlığı olan çoğu kişi bu sebeple engelli kartı başvurusunda bulunmamıştır.

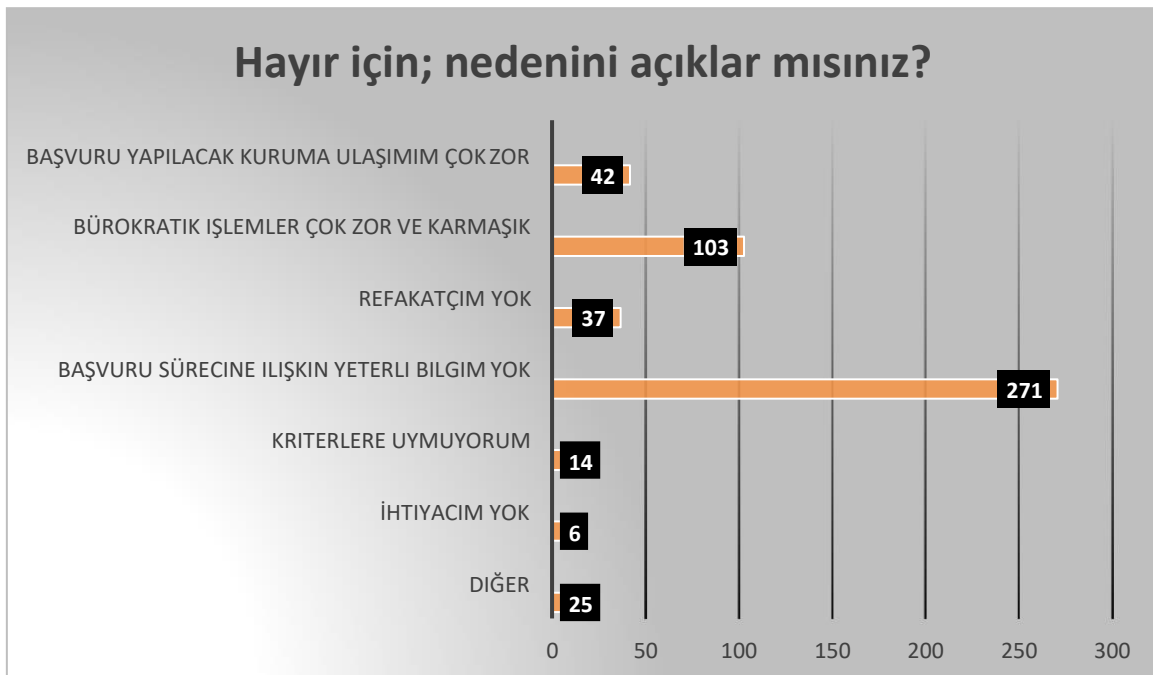
Sahadaki çalışmamız esnasında katılımcılara, engelli kartı başvuru süreci hakkında bilgi verilmiş; hatta bazıları için engelli sağlık kurulu raporu alma süreçleri tamamlanarak engelli kimlik kartı almaları sağlanmıştır.

2.9 Çalışma ve sosyal güvenlik il müdürlükleriyle ilişkili sorular

Grafik 40: İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu

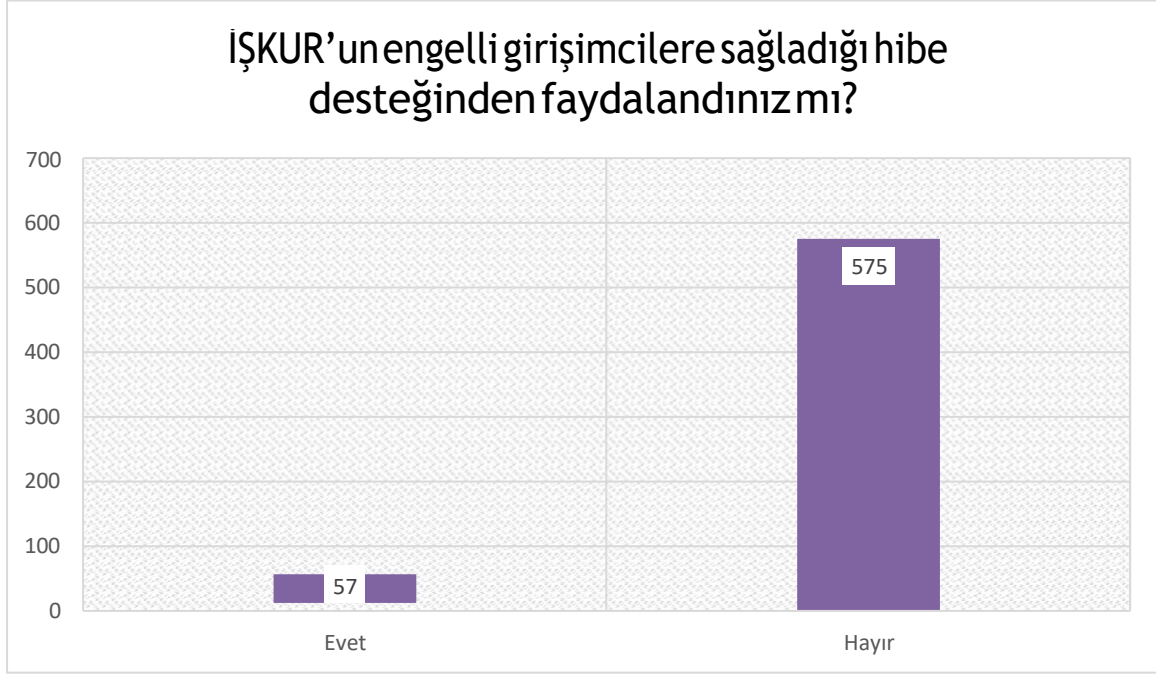

Grafik 41: İŞKUR hizmetlerinden yararlanmama sebebi

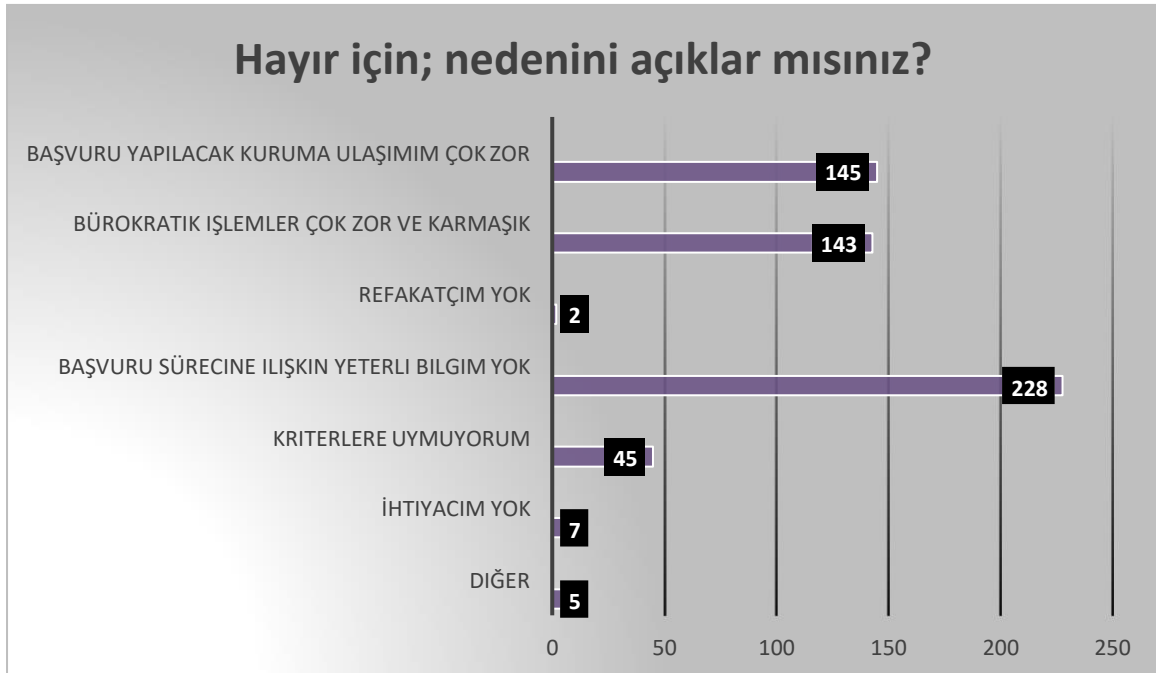

İŞKUR'un engellilere sağladığı hizmetlerden katılımcıların çoğunun faydalanmadığı tespit edilmiştir. Bu hizmetlerden faydalanmama sebebi çoğunlukla yeterli bilgiye sahip olunmaması olarak verilere yansımış durumdadır. Diğer bir sebep ise engelli bireylerin bürokratik sürecin karmaşıklığından dolayı başvuru yapamadığıdır.

Grafik 42: İŞKUR'un engelli girişimcilere verdiği hibe desteğinden yararlanma durumu

Grafik 43: İŞKUR'un engelli girişimcilere verdiği hibe desteğinden yararlanmama sebebi

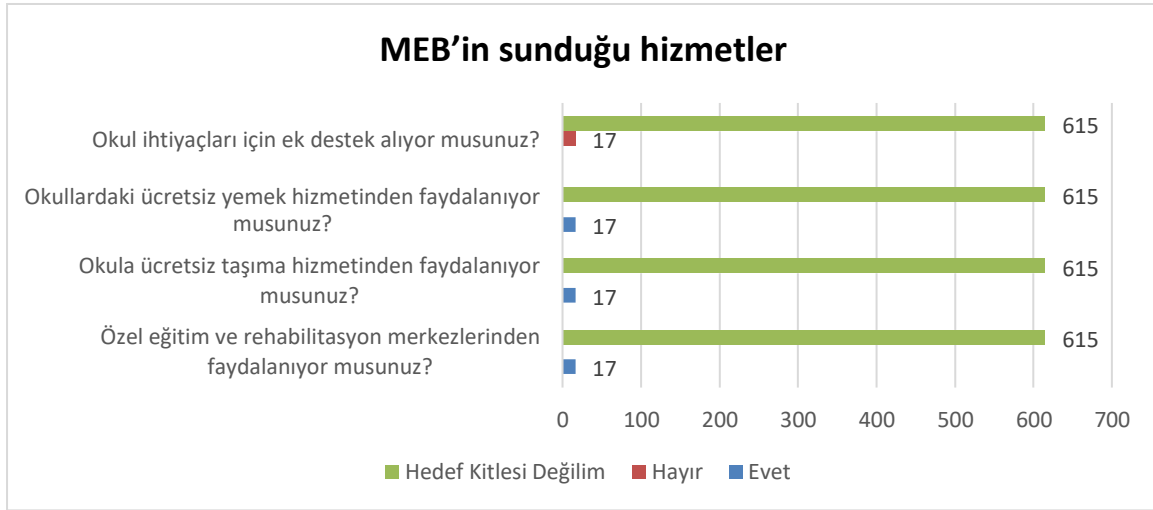

632 katılımcı arasında sadece 57 kişi İŞKUR'un sağladığı hibe desteğinden faydalanmıştır, çoğu kişinin bu destekten faydalanmadığı/faydalanamadığı görülmektedir. İŞKUR'un taşrada

tanınırlığının olmadığı ekibimiz tarafınca gözlemlenmiştir. Anket katılımcıları başta olmak üzere vatandaşların çoğu İŞKUR'u sadece iş bulma kurumu olarak algılamakta, kurumun sunduğu hibe desteğinden ve engellilere yönelik sunulan diğer hizmetlerden habersizdirler.

2.10 Milli eğitim müdürlüğü ile ilişkili sorular

Grafik 44: MEB'in sunduğu hizmetlerden yararlanma durumu

Anket formunu dolduran çocuk sayısı çok azdır, bu sorulara çocukların aileleri çocuklar adına yanıt vermiştir. Soruları yanıtlayan 17 çocuğun tümü MEB'in hizmetlerinden faydalanmaktadır, sadece okul ihtiyaçları için ek destek alamadıklarını vurgulamışlardır.

2.11 Özel kurumlar (telekomünikasyon) ile ilişkili sorular

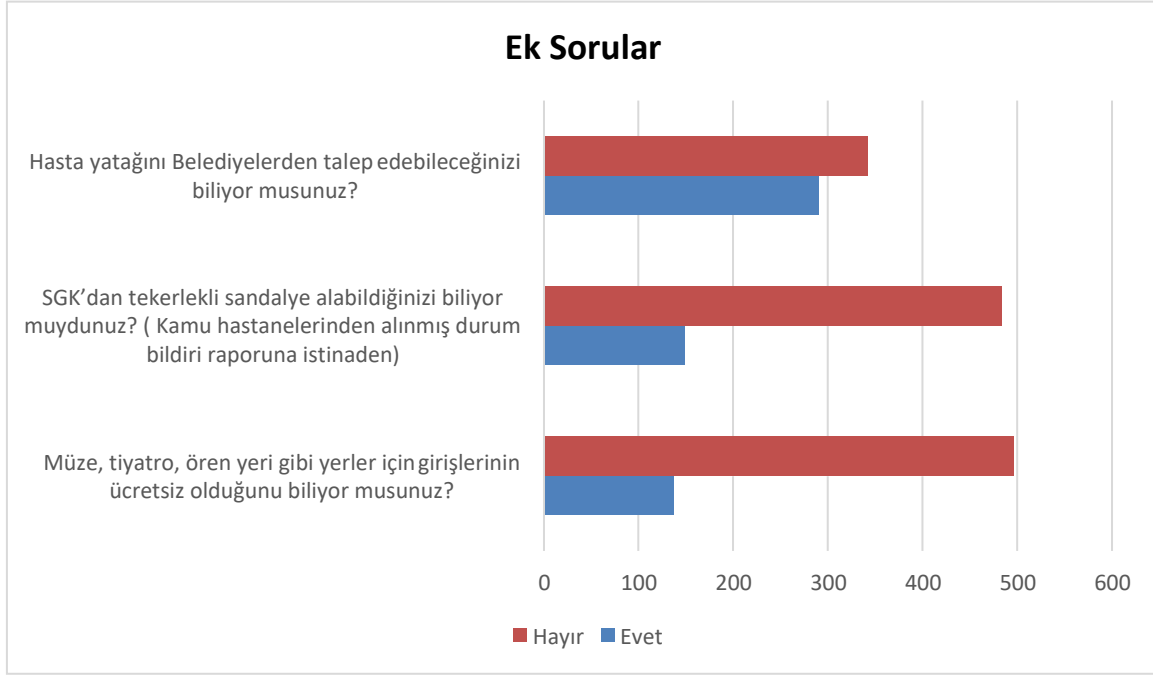
Grafik 45: Özel kurumların sunduğu hizmetlerden yararlanma durumu

Ankete katılan katılımcılardan (toplam 632 kişi) sadece 3 kişi sineme bileti alırken %50 indirim hakkında yararlandığını belirtmiştir. 82 kişi şehir dışı ulaşımında indirim hakkında yararlandığını belirtmiş, 62 kişi internet ve telefon faturalarında indirim hakkında faydalandığını iletmiştir. Çoğunluğun bu hizmetlerden yararlanamamasının en önemli sebebi de özel kurumların sunduğu hizmetlerden haberdar olmamalarıdır.

2.12 Ek sorular

Grafik 46: Ek sorular

Hasta yatağını belediyelerin verdiğini katılımcıların neredeyse yarısı bilmemektedir.

Tekerlekli sandalye, oksijen cihazı gibi malzemelerin SGK desteği ile alındığını bilmedikleri tespit edilmiştir.

Müze ve tiyatro gibi kültürel faaliyetlerden ücretsiz faydalanabileceklerini katılımcıların bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

3. Öneriler

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü öncülüğünde il müdürlüklerinin, Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün, diğer ilçe belediyelerinin, konunun diğer muhatapları olan il ve ilçe sağlık müdürlüklerinin, kaymakamlıkların, sosyal yardımlaşma vakıflarının temsilcilerinin, muhtarların ve bu konuda çalışmalar yapan STÖ'lerinin katılacağı bir çalıştay düzenlenmelidir. Bu çalıştayda katılımcılara değişen mevzuatlar tek tek anlatılmalı, ilgili personelin engelli hakları konusunda bilgileri güncellenmelidir. HEYAD olarak yaptığımız çalışma dar kapsamlı bir çalışmadır, bölgede çalışan tüm kurumların ve personelin engelli hakları konusunda bilgilendirilmesi gereklidir.
- Katılımcılardan edindiğimiz verilere ve sahada edindiğimiz deneyimlere göre, engelli kişiler bazı bilgi ve görüşlerini paylaşmaktan sakınmaktadır, bunun da temel sebebi kamu kurumuyla karşı karşıya gelirse aldığı yardımın (devlet desteği) kesilmesinden korkmasıdır. Bu durumla başa çıkmak için, kurumların daha şeffaf, liyakatli olması gerekir. Bu korkunun giderilmesi için, kurum açık kapı politikası uygulaması gereklidir.

Sağlık Bakanlığı İle İlgili Öneriler:

- Katılımcıların en büyük sıkıntı çektiği sorulardan biri de Sağlık Bakanlığı ile ilgili sorunlardır. Dernek olarak yaptığımız bütün saha çalışmalarında, engelli bireylerin en çok şikayet ettiği konu muayene süreleridir. Yeni düzenlemeye göre, bir hekimin bir hastayı 5 dakika içinde muayene etmesi beklenmektedir. Bir hekim 5 dakika içerisinde ne yapabilir? Koyduğu teşhis, aldığı karar ve verdiği tedavi ne kadar doğru olabilir? Engellilik nedeniyle hastadan kaynaklanan koşulları (hareket sınırlılığı, kendini ifade edememe vb.) da düşündüğümüzde muayene sürelerinin uzatılması gerekmektedir.
- Hastanelerden randevu alma sürelerinin çok uzun aralıklarla olması büyük bir problemdir.

Örneğin; izleme çalışması esnasında bize aktarılan duruma göre Antalya'da devlet hastanelerinde iç hastalıkları bölümünden (Dahiliye) muayene olmak isteyen kişiler yakın tarihe randevu alamamaktadır. Katılımcılardan biri, dâhiliyeye gitmek ve kan tahlil sonucunu almak için yaklaşık 20 gün beklediğini ve bu sürede yoğun ağrılar çektiğini ifade etmiştir. Doktorların randevu verilen günlerde hastane dışında olması nedeniyle aldığı randevuların da 182'den aranarak iptal edildiği belirtmiştir. Kent merkezinden uzakta, taşrada yaşadığı için ulaşım ve refakatçi gibi koşulları zorlukla ayarladığını ama ani randevu iptallerinin hem hastalığının tedavisin geciktirdiği hem de bu organizasyonel planlamalarını bozduğunu ve kendisi çok zor durumda bıraktığını dile getirmiştir. Özel hastaneye gidecek maddi durumunun olmaması sebebiyle de devlet hastanesinden verilecek randevuyu mecburiyetten beklemek zorunda olduğunu söylemiştir.

Randevu sisteminde bu gibi günlük yaşamı olumsuz yönde etkileyen aksaklıkların düzeltilmesi şarttır. Randevu sisteminin ve doktor sayısının yetersiz olması randevu günlerinin çok uzak tarihlere verilmesine sebep olmaktadır. Randevu sisteminin daha gelişmiş bir sistem ile çözülmesi gereklidir, taşrada yaşayan kişiler randevu sisteminde önceliklendirilmesi düşünülebilir.

- Hastaneler çok dolu ve yoğun, bu nedenle birçok engelli kişi için erişim oldukça kısıtlı, acilen bu durumun önüne geçilmesi gerekiyor. Bunun için en önemli önerimiz; 1. Basamak, 2. Basamak, 3. Basamak sağlık kurumları yeniden kurulmasıdır. Sağlığın temel bir ihtiyaç olduğu, sağlık ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiği sosyal devletin bir ilkesidir. Hastanelerdeki yoğunluğu azaltmak ve özellikle kırsalda yaşayan kişilerin sağlık hizmetlerine daha hızlı erişimini sağlamak için sağlık ocakları yapısına yeniden dönülmelidir. Sağlık ocağına başvuran ve daha kapsamlı sağlık hizmetine ihtiyaç duyan hastalar, daha sonra gerekli polikliniklere, ilgili branşlara yönlendirilmelidir. Şu an hastanelerde bir uzman hekim günde 150 hasta bakmaktadır. Bu durumda nitelikli sağlık hizmetine erişmek imkansız ve mantık dışıdır. Covid-19 pandemisi esnasında da görüldüğü üzere sağlık ocağı sistemi özellikle kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerine hızlı erişim için şarttır. Yaptığımız izleme çalışması esnasında birçok katılımcı, sağlık ocağı sisteminin geri getirilmesini arzu ettiğini ekiplerimize iletmiştir. Katılımcılar, daha önce sağlık ocağı yapısı varken kırsalda şu hizmetlere erişebildiklerini aktarmıştır:

- Evlerde ve köy kıraathanelerinde düzenli halk sağlığı bilgilendirmeleri
- Ebeler ve hemşireler tarafından özellikle kadınlara yönelik yapılan meme kanseri bilgilendirmeleri ve meme muayeneleri
- Yetişkinlere yönelik cinsel sağlık eğitimleri
- Okullarda hijyen eğitimleri
- Ev ziyaretleri ve evde sağlık koşulları hakkında bilgilendirme (temizlik, nem önleme, kireçleme, badana vb)
- Çevre sağlığı konularında bilgilendirme (günlük çöplerin atılması, hayvan gübreleri ile etkileşim, foseptik atıklar vb). İzleme çalışması taşrada yapıldığı için çalışmanın yapıldığı bölgelerde halen foseptik bağlantısı olmayan yerler bulunmaktadır, katılımcılar arasında hayvancılıkla uğraşan kişiler bulunmaktadır.

Bize göre de; geçmişte kullanılan sistem (sağlık ocağı yapısı) şu anki teknolojiyle çok daha ileriye götürebilir ve sağlık hizmetleri özellikle kırsalda yaşayan kişiler için daha erişilebilir hale getirilebilir.

- Sağlık personellerinin liyakat ve standartlar ışığında işe alınması gerekmektedir. Birçok sağlık personeli engelli hastalar ile nasıl çalışılması gerektiğini bilmemektedir. Hastanelerde çalışan güvenlik personeli, temizlik personeli, kat görevlileri, hasta bakım elemanları, tıbbi sekreterler sağlık meslek lisesi mezunu olmayan veya ön sağlık eğitimi almamış kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler için geniş kapsamlı hizmet öncesi veya hizmetiçi eğitim yapılması şarttır.
- Hastanelerde bulunan hasta hakları birimlerinin amacı ve hizmetleri topluma daha iyi anlatılmalıdır. Bu birimler özellikle engelli ve/veya yaşlı hastalara hakları konusunda bilgilendirmeler yapmalıdır. Bu birimler, sağlık çalışanları ile hastaların ya da yakınlarının karşı karşıya geldiği durumlarda da etkin şekilde devreye girmeli ve arabuluculuk görevi üstlenerek sorunun çözülmesine yardımcı olmalıdır. Şu anki düzenlemeye göre; hastanelerde hasta hakları biriminden sorumlu yetkili başhekim yardımcısıdır, ancak bu birime şikayet konusu olan sağlık çalışanları da aynı başhekim yardımcısına bağlıdır. Bu durum, bir avukatın hem suçluyu hem mağduru savunmasına benzemektedir, bu sebeple vereceği kararın ne kadar doğru ve sağlıklı olacağı tartışma konusudur. Bu birimin daha düzgün çalışabilmesi için önerimiz; birimin yönetiminin

kurul haline getirilmesidir, böylece daha adil ve şeffaf bir birim haline dönüşebilirler. Ayrıca sağlık çalışanlarının hakları ile ilgili başka birim hastanelerde kurulabilir.

Sosyal Güvenlik Kurumu İle İlgili Öneriler:

- Katılımcıların en çok mağduriyet yaşadığı kurumlardan biri de Sosyal Güvenlik Kurumu' (SGK) dur. İzleme çalışmasına katılan katılımcıların çoğu, engellilikten kaynaklanan vergi indirimi alarak emekli olma durumunu ve malulen emeklilik konusunu detaylıca bilmemektedir. Katılımcıların birçoğu konu hakkında detaylı bilgi almak için SGK'ya başvurduğunu ancak kurumdan aydınlatıcı cevap alamadıklarını ifade etmiştir. Birçok katılımcı bir veya birden fazla rahatsızlığı olmasına rağmen, basından duydukları bilgilerle SGK'ya başvurduklarını, ancak kendilerine bu hastalıkları nedeniyle emekli olamayacaklarının söylendiğini ifade etmiştir. Oysa ki kişiler doğru bilgilerle aydınlatılıp, rahatsızlıklarından dolayı engelli raporu almaları gerektiği kendilerine anlatılmış olsaydı, bu kişilerin çoğunluğu vergi indiriminden yararlanarak emekli olabilecekti, çoğu bu şartları taşımaktadır. SGK'da çalışan memurlar, engelli vatandaşları doğru bilgilendirme yaparlarsa bu mağduriyetler ortadan kalkacaktır. Devlet dairelerinde çalışan personelin bu konuda bilgilendirilmesi şarttır.
- SGK ile ilgili en önemli sorunlarından bir diğeri ise; hasta, engelli ve yaşlı kişilerin BAĞ-KUR prim borcu var ise tedavileri için hayati önem arz eden ilaçları prim borçları sebebiyle alamamalarıdır. Bu nedenle bu durumda olan kişiler ilaçları parayla eczaneden almak zorunda kalmaktadırlar. Bu da zaten sosyo-ekonomik açıdan zayıf ve dezavantajlı olan engelli kişilerin daha da mağdur olmasına sebep olmaktadır. Örneğin bir katılımcımız şu durumdadır:

Kişi oğluyla aynı evde yaşamakta ve sosyal güvence olarak oğlunun BAĞ-KUR güvencesinden faydalanmaktadır. Hem kendisinin hem de oğlunun kronik hastalıkları mevcuttur. Bu rahatsızlıklarından dolayı günlük kullanmaları gereken ve hayati önem arz eden ilaçları vardır. Hastaneye muayene olmaya gitmekte ve 6 TL ücret ödeyerek muayeneleri, tahlilleri ve teşhisleriyle ilgili her türlü işlemi yapabilmektedirler, fakat teşhis konulan hastalığın ilaçla tedavi aşamasına gelindiğinde bu kişilere doktor tarafından yazılan tedavi edici ilaçları prim borçları olduğu için ücretsiz şekilde alamamaktadırlar. Bu da kişilerin sağlık hakkına erişiminde çok büyük mağduriyetlere sebep olmaktadır.

Bu durum, özellikle Covid-19 pandemisi esnasında sıklıkla gözlemlenmiştir. Bununla ilgili yapılması gereken; prim borcunu ödeyemeyen ve borcu biriken kişilere genel sağlık sigortası yapılmasıdır. Örneğin, kişi çiftçi ise tarlasının veya ekim yaptığı yerin gelirinin hesaplanmasıyla sigorta ödemesi paralel hale getirilebilir. Kişilerin cüzi miktarda yapacağı ödemelerle sadece sağlık sisteminden yararlanacakları (hastane, ilaç alımı vb) bir sistem oluşturulabilir. Bu kişiler, emekli olmak için prim borcunu ödediklerinde sağlık sigortası için ödedikleri para, prim borçlarından düşülebilir. Bu şekilde Devlet de zarar etmemiş olur, kişi de mağdur olmaz.

- SGK ile Sağlık Bakanlığı arasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Ağır hastalıkları olan, birden fazla kronik hastalıkları olan, çalışamaz durumda olan kişiler; Sağlık Bakanlığı'na kendilerine verilen heyet veya durum bildirim raporlarında açık bir

şekilde hastanın çalışamayacağı, günlük aktivitelerini yerine getirmeyeceği, tek başına kendi hayatını idame etmekte güçlük çekeceği belirtilmesine rağmen SGK'nın maluliyet kriterleri ile Sağlık Bakanlığı'nın vermiş olduğu rapor ve oranlar birbiriyle uyum sağlamadığı için mağdur olmaktadır. Bu konuda aksiyon alması gereken kurum Sağlık Bakanlığı'dır, çünkü kişilere rahatsızlıkları/engelleri nedeniyle tek başına hayatını idame ettiremediğine dair belgeyi/raporu Sağlık Bakanlığı vermektedir.

- Hastanelerde engelli sağlık kurulu raporu süreci şu şekildedir: Hastanın bugüne kadar geçirmiş olduğu tüm rahatsızlıklar incelenir, kullandığı ilaçlar gözden geçirilir ve o anki mevcut tahlillerine bakılır ve kişinin hastalığına uygun farklı branşlardan en az 7 uzman hekim tarafından hasta fiziki muayene tabii tutulur ve bunun sonucunda gerekli görülürse kişiye engelli raporu ve iş göremezlik raporu verilir. Oysa SGK, evrak üzerinden kişinin engellilik/hastalık durumunu değerlendirir. Kişiyi fiziki muayene etmeden ve şikayetlerini doğrudan kendisinden dinlemeden, daha az hekimin bulunduğu bir ortamda karar vererek işlem yapar. Bu noktada şu soruları sormak kaçınılmazdır:

1. Çalışma Bakanlığı bu düzenlemeyi Sağlık Bakanlığı'na güvenmediği için mi bu şekilde yapmaktadır?
2. Emeklilik işlemlerin Sağlık Bakanlığı tarafından verilen raporla gerçekleştirilmesi suiistimale müsait bir durum olarak mı değerlendirilmektedir?

Önerimiz; Çalışma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında uzlaşmanın sağlanması yönündedir. Ya da Çalışma Bakanlığı bünyesinde sadece maluliyet işlemlerine bakan ve hastayı, engelliye önce fiziki muayene edebilecek bir heyet yapısının oluşturulmasıdır. Böylelikle her 6 ayda bir kişiler tekrardan maluliyet için başvuru yapmak zorunda kalmaz, vatandaşın kamu kurumlarına karşı olan güveni azalmaz, kişilerin durumlarına ilişkin çözümler daha basit bir biçimde bulunur ve iki kurum tarafından kişilere yönelik verilen kararlar birbiri ile çelişmemiş olur.

Belediyelerle İlgili Öneriler:

- Taşrada bulunan katılımcıların il merkezine gelirken ve geldikten sonra il merkezinde bulunan otobüslere binerken yaşadıkları sıkıntılar, zorluklar sıklıkla dile getirilmiştir. Otobüs şoförlerinin yaşlı ve/veya engelli gruplara yönelik davranışlarının saygı çerçevesinde olmadığı ifade edilmiştir. Talebimiz; Büyükşehir Belediyesinin ulaşım hatlarında çalışan personellerine engellilik ve yaşlılık alanında hizmetiçi eğitimlerin verilmesidir. Bu eğitimlerin içeriklerinin oluşturulmasında, planlanmasında ve uygulanmasında sahada çalışan STÖler, aktivistler ve ilgili kurumlar ile iş birliği yapılmalıdır ve eğitimler sürekli kılınmalıdır. Bu konuyla ilgili her türlü katkıda bulunmaya HEYAD olarak hazırız.
- Katılımcıların cevabını verdiği üç ilçede en çok mağduriyet yaşanan belediye Kumluca Belediyesi'dir. Burada da önerimiz; belediyenin sosyal hizmetler biriminin açık iletişimle şikayet ve bildirim aldığı bir yapı oluşturulmasıdır. Sahaya inerek vatandaşların sorunlarının dinlenmesi ve çözüm önerilerinin vatandaşlarla birlikte oluşturulması ve vatandaşlar tarafından dile getirilen şikayet ve önerilerin en kısa zamanda uygulamaya alınmasıdır. Belediyenin sosyal hizmetler birimi başta olmak üzere birçok birimine

yaşlılık, yoksulluk, engellilik, hasta hakları gibi konularda hak temelli eğitimler verilmelidir. HEYAD olarak bu sürece biz de katkıda bulunmaya hazırız.

- Katılımcıların en çok şikayetçi oldukları bir başka konu da belediye yetkililerine seçim zamanları dışında ulaşamamaktır. Seçim dönemlerinde kırsal bölgelere gelen ve vatandaşlarla iletişim kuran birçok yetkili, seçim sonrası bölgeye gelmemekte, bu sebeple kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşlar belediye yetkililerine erişimde ve sorunlarını bildirmekte sorunlar yaşamaktadır. Öneri olarak; önceki dönemlerde hizmet eden İl Özel İdareleri gibi bir komisyon yapısı kurulabilir. Böyle bir komisyon kurulduğu takdirde komisyon taşrayı daha sık ziyaret edebilir, kişilerin sorunlarını dinleyip çözümü için harekete geçebilir. Her siyasetçi kendi partisinin sorunu çözmesi için harekete geçecektir, bu sayede katılımcıların dile getirdiği sorunlara çözümler daha hızlı bulunabilir.

Sorun Yaşanan Farklı Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Öneriler

- 1 Temmuz 2022 tarihinde TBMM’de kabul edilen bir torba yasa ile uzun yıllardır ertelenen kamu yapılarının ve toplu taşıma araçlarının engellilerin erişimine uygun hâle getirilmesiyle ilgili düzenleme yeniden uzatıldı. 5378 Sayılı Yasanın geçici 3. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan ‘4 yıl’ ibaresini ‘8 yıl’ olarak değiştirerek uygulamayı adeta belirsiz bir tarihe ertelemiştir. Bu değişiklik nedeniyle engelli kişiler, hayal kırıklığına ve hak ihlaline uğramıştır. Acilen erişilebilirlik düzenlemelerine zaman sınırı getirilmeli, düzenlemeleri gerçekleştirmeyenlere ağır cezalar uygulanmalı ve denetimler düzenli ve sık yapılmalıdır.
- Kamuya ait olup da özel kurumlara işletmesi için verilen yerler, engellilerin ziyaretine ve erişimine uygun olmalıdır. Engelli kişilerin bu alanları ücretsiz biçimde ziyaret edebilmesi sağlanmalıdır. Örneğin;
 - √ Antalya’da Kurşunlu Şelalesi, engelli ziyaretçilerden ücret talep etmekte ancak özellikle fiziksel engeli bulunan kişilerin ziyareti için erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmamıştır.
 - √ Çevreciler tarafından dünyaca ünlü, görülmesi gereken bir yer olarak tanımlanan Çıralı Yanartaş’ı engelli ziyaretçiler için uygun halde değildir.
 - √ Olimpos’ta engelli girişi ücretsiz olmasına rağmen içeride engelli bireylerin gezmesi için fiziki şartlar uygun değildir. Örnekler çoğaltılabilir, önerimiz birçok gezi ve ören yerleri engelli bireylere uygun hale getirilmelidir.
- Geliri olan veya olmayan herkes bir şekilde bankalardan faydalanmaktadır. Bankamatikler, taşrada bulunanlar da dahil olmak üzere, engellilerin kullanımına uygun hale getirilmelidir. Özellikle tekerlekli sandalye kullanan kişiler ya da cücelik durumu olan kişiler ATM’lere ulaşmakta zorlanmaktadır ve bu sebeple sürekli birinin yardımıyla işlerini halletmek zorundadırlar. Bu durum, BM Engelli Hakları Sözleşmesi’nin hem erişilebilirlik ilkesine hem de bağımsız yaşam ilkesine ters düşmektedir.
- İŞKUR her sene, yılda 3 kez, engellilere yönelik proje ve hibe destekleri sağlamaktadır. Ancak taşra kesimine bu programlar/destekler hakkında yeterince bilgi ulaşmamaktadır. Çalışma sonuçlarımıza göre, taşradaki katılımcıların neredeyse tamamı İŞKUR’un sağladığı bu hibelerden ve projelerden haberdar olmadıklarını ifade

etmiştir. Bugüne kadar yaptığımız diğer saha çalışmalarında da benzer sonuçlar gözlemlenmiştir, taşra bölgesindeki birçok kişi bu hibe programı hakkında bilgi sahibi değildir ve bu nedenle de hibeden yararlanamamaktadır. İŞKUR temsilcilikleri; yerel yönetimler ve kent konseyleri ile işbirliği yapmalı, bu ve bunun gibi programlardan taşradaki kişilerin de faydalanabilmesi için taşrada bilgilendirme toplantıları düzenlemelidir. Ayrıca kişilerin başvuru süreçlerini de yine buldukları bölgede tamamlayabilmeleri için başvuru işlemleri erişilebilir hale getirilmelidir. Biz HEYAD olarak bugüne kadar yaptığımız tüm projelerde, bilgilendirme broşürleri ve kitapçıklar hazırlayarak kırsalda yaşayan kişilerin bu programlar/destekler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaya çalışıyoruz.

- Engelli kişiler özellikle istihdamda ciddi ayrımcılık sorunları ile karşılaşmaktadır. Devletin bu sorunla başa çıkmak için geliştirdiği bir yöntem kota uygulamasıdır. İş Kanunu'na göre (Madde 30) işverenler elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli personel çalıştırmak zorundadır. Engelli kişiler istihdam edilmediği takdirde işverene, İş Kanunu'nun 101'inci maddesi gereği idari para cezası kesilmektedir. Bu ceza tutarı, 2022 yılında, çalıştırılmayan her engelli ve çalıştırılmayan her ay için 5.921 TL'dir. Ancak kırsal alanlar söz konusu olduğunda maalesef bu tedbir yeterli olmamaktadır, çünkü taşrada elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işletmesi bulmak neredeyse imkansızdır. Dolayısıyla zorunlu kota uygulamasıyla istihdam yapan iş yerlerine de rastlamak mümkün olamamaktadır. Bu durumun önüne geçmek için kırsal alanda çalışan özel işletmelere engelli istihdamı yaptıklarında bazı vergi indirimleri ve özel teşvikler sağlanabilir.
- Belediyelere bağlı Kent Konseylerinin içerisinde çalışma grupları bulunmaktadır. Bu grupların çalışma konuları şu şekilde sıralanabilir: Sağlık, eğitim, kadın, kültür, tarım, imar ve spor gibi... Görüldüğü gibi çeşitli kurumları ilgilendiren bir çalışma grubu kent konseyleri içinde bulunmaktadır. Ancak kent konseyleri taşradaki ihtiyaçları temsil etmek bakımından çoğu zaman sınırlı kalmaktadır. Kent konseyleri taşrada/ kırsal kesimde bulunan kişilerin sorunlarını da gündeme getirebilecek yapı haline gelmelidir. Kent konseyi toplantılarına resmi kurumlardan temsilciler de gelmeli ve burada alınan karar ve çözüm önerilerine katkı sağlamalıdır.

4. BEYAN

Anket formunu dolduran katılımcılar; “Burada verdiğim bilgilerin HEYAD tarafından kullanılmasına izin veriyorum. İsmimi, iletişim bilgilerimi kesinlikle başka kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılmasına razı değilim” diyerek anketteki bilgilerini Hasta ve Engelliler ile Yakınları Hakları Derneği (HEYAD)’ın izleme, raporlama ve savunuculuk çalışmalarında kullanmasına izin vermiştir.

HEYAD HASTA VE ENGELLİLER İLE YAKINLARI HAKLARI DERNEĞİ

Anket No:.....

HEYAD ENGELLİ HAKLARI İZLEME FORMU

Cevap seçenekleri verildiğinde doğru seçeneği açıkça yuvarlak içine alınız veya işaretleyiniz. Boşluk bırakılan yerlere cevapları yazı ile doldurunuz. Tüm sorular araştırmanın katılımcısına yöneltilmektedir. Eğer bir hane halkı üyesi ya da bakım yapan kişi engelli kişinin adına cevap veriyorsa bilgileri (isim, cinsiyet gibi) engelli kişi için doldurunuz.

TANITIM

GÖRÜŞMEYİ YAPAN -> LÜTFEN KENDİNİZİ TANITIN VE AŞAĞIDAKİ İFADELERİ OKUYUN:

MERHABA. Bu görüşmeyi HEYAD adına sizinle yapmaktayım. Bu çalışmadaki amacımız, engelli kişilerin haklarına erişimini, bu süreçte yaşadığı ihlalleri ve haklarına erişimde ihtiyaç duydukları destekleri anlayabilmektir. Eğer mümkünse, sizin de bu alanlardaki ihtiyaçlarınızı öğrenebilmek için mülakat yapmak ve birtakım sorular sormak istiyoruz. Bu araştırmanın bulgularının, Türkiye’de ve Antalya’da bulunan engelli bireylerin haklarına ve kendileri için sunulan ilgili hizmetlere ulaşabilmeleri için bir zemin sunmasını diliyoruz.

Bu mülakata katılmaya karar vererseniz, istediğiniz anda görüşmeden çekilme hakkınız var ve bu kararınız dolayısıyla size bir yaptırım olmayacaktır.

Sizin vermiş olduğunuz bilgilerin gizliliğini korumak için elimizden gelen en iyisini yapmaya çalışacağız. Tüm bilgiler şifre ile korumalı bir ortamda saklanacaktır. Ayrıca bu görüşmenin sonuçları yalnızca bu projenin raporu ve savunuculuk çalışmaları için kullanılacaktır.

KATILMAK İSTİYOR MUSUNUZ?

1- EVET

2- HAYIR

Anketi yapan kişinin adı	
Tarih	Gün / Ay / Yıl
1- Bu anketi kim yanıtlıyor? GÖRÜŞMECİ, lütfen not edin:	1- Katılımcı kendisi yanıtlıyor 2- Katılımcı başkasının yardımı ile yanıtlıyor 3- Aile üyesi yanıtlıyor 4- Arkadaşı yanıtlıyor 5- Kişisel asistanı yanıtlıyor 6- Refakatçi yanıtlıyor 7- Başka biri yanıtlıyor
2- Cevap veren kişiyi kaydedin (İsim ve Soy isim) İsteğe bağlı.	
3- Cevap veren kişinin/ Engelli kişinin doğrudan telefon numarasını kaydedin (Birden fazla telefon numarası girebilirsiniz) İsteğe bağlı.	

4- Engellinin ikamet ettiği ilçe					
5- Cinsiyet					
6- Yaş	(0-17)	(18-24)	(25-30)	(31-50)	(50+)
7- Medeni durumu	Evli	Bekar	Dul	Boşanmış	
8- Eğitim durumu	1- Okur yazar değil 2- Diplomasız okur yazar 3- İlkokul 4- Ortaokul 5- Lise 6- Üniversite ve üstü + 7- Diğer				

Engellilik Durumuna İlişkin Bilgiler

9- Kamu hastanesinden alınmış engelli sağlık kurulu raporunuz var mı?	Evet		Hayır		
10 -Raporda yazan engellilik tanınız nedir?					
11- Raporunuzda yazan engellilik oranını belirtin	%				
12 -Engeliniz nasıl oluştu?	Doğuştan	Geçirilen bir hastalık sonucu	Kaza sonucu	Diğer, belirtiniz	
13 -Hayatınızın hangi aşamasında engelli oldunuz?	Doğum sırasında Çocukluğumda (1-8 yaş) Ergenlik-gençlik döneminde (9-17) Yetişkinlik döneminde(18-59 yaş) Yaşlılık(60+)				
14 -GÖRME	[Siz/O] gözlükleriniz olduğu halde görme sorunu yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiçbir şey göremiyorum. 5- Ret/ Bilmiyorum				

15- İŞİTME	[Siz/O] işitme sorunu yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiçbir şey duyamıyorum. 5- Ret/ Bilmiyorum
16- YÜRÜME	[Siz/O] adım atarken/yürürken sorun yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiç yürüyemiyorum. 5- Ret/ Bilmiyorum
17- İLETİŞİM	(Siz/O) Kendi dilinizde iletişim kurmada (anlama / anlaşılmakta) sorun yaşıyor musunuz? Nekadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiç iletişim kuramıyorum 5- Ret/ Bilmiyorum
18-HATIRLAMA/ KONSANTRASYON	[Siz/O] hatırlamada/konsantrasyonda sorun yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Her ikisinde de sorun yaşamıyorum 2- Yalnızca hatırlamakta sorun yaşıyorum 3- Yalnızca konsantrasyonda sorun yaşıyorum (diğer bölüme geçin) 4- Konsantrasyonda ve hatırlamada sorun yaşıyorum 5- Ret / Bilmiyorum
19-FİZİKSEL GÜÇ / ELLERİN KULLANIMI	[Siz/O] 2 Litrelik bir su şişesini göğüs hizasından göz hizasına kaldırmakta zorluk yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiç kaldıramıyorum. 5- Ret/ Bilmiyorum
20-FİZİKSEL GÜÇ / PARMAKLARIN KULLANIMI	[Siz/O] parmaklarınızı kullanmada sorun yaşıyor musunuz? Ne kadar? 1- Sorun yaşamıyorum 2- Bir miktar sorun yaşıyorum 3- Çok sorun yaşıyorum 4- Hiç kullanamıyorum. 5- Ret/ Bilmiyorum

21- ÖZ BAKIM	<p>[Siz/O] öz bakımda (banyo yaparken ya da kıyafet giyerken) sorun yaşıyor musunuz? Ne kadar?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Sorun yaşamıyorum2- Bir miktar sorun yaşıyorum3- Çok sorun yaşıyorum4- Özbakımımı kendim hiç yapamıyorum5- Ret/ Bilmiyorum														
22- AĞRI	<p>[Siz/O] geçmiş üç ayda ne sıklıkta ağrı yaşadınız?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Hiç ağrı yaşamadım.2- Bazı günler ağrı yaşadım.3- Çoğu gün ağrı yaşadım.4- Her gün ağrı yaşadım.5- Ret/ Bilmiyorum														
23-ANKSIYETE	<p>[Siz/O] son 3 ayda ne sıklıkla anksiyete ya da sinirlilik yaşadınız?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Hiç yaşamadım.2- Bazı günleryaşadım.3- Çoğu gün yaşadım.4- Her gün yaşadım.5- Ret/ Bilmiyorum														
24-DEPRESYON	<p>[Siz/O] son 3 ayda ne sıklıkla depresyon yaşadınız?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Hiç yaşamadım.2- Bazı günleryaşadım.3- Çoğu gün yaşadım.4- Her gün yaşadım.5- Ret/ Bilmiyorum														
25-YORGUNLUK HİSSİ	<p>(Siz/O) geçtiğimiz 3 ay içinde ne sıklıkta yorgunluk hissi yaşadınız?</p> <ol style="list-style-type: none">1- Hiç yaşamadım.2- Bazı günleryaşadım.3- Çoğu gün yaşadım.4- Her gün yaşadım.5- Ret/ Bilmiyorum														
26-KRONİK HASTALIK	<p>Son 12 ay içinde (Siz/O) belli bir kronik hastalık yaşadınız mı? Evet ise aşağıdakilerden hangisini yaşadınız?</p> <table><tbody><tr><td>Diabet / Şeker hastalığı</td><td>Crohn hastalığı</td></tr><tr><td>Bronşit</td><td>Romatizma ve eklem rahatsızlıkları</td></tr><tr><td>Hipertansiyon (Kan değerleri yüksekliği)</td><td>Alzaymır ve bunama</td></tr><tr><td>Kolestrol</td><td>Akciğer Hastalıkları</td></tr><tr><td>Böbrek hastalığı</td><td></td></tr><tr><td>Kalp krizi</td><td></td></tr><tr><td>Kalp yetmezliği</td><td></td></tr></tbody></table>	Diabet / Şeker hastalığı	Crohn hastalığı	Bronşit	Romatizma ve eklem rahatsızlıkları	Hipertansiyon (Kan değerleri yüksekliği)	Alzaymır ve bunama	Kolestrol	Akciğer Hastalıkları	Böbrek hastalığı		Kalp krizi		Kalp yetmezliği	
Diabet / Şeker hastalığı	Crohn hastalığı														
Bronşit	Romatizma ve eklem rahatsızlıkları														
Hipertansiyon (Kan değerleri yüksekliği)	Alzaymır ve bunama														
Kolestrol	Akciğer Hastalıkları														
Böbrek hastalığı															
Kalp krizi															
Kalp yetmezliği															

	Astım Obezite Epilepsi Glokom hastalığı Hemofili Çoklu Skleroz	Parkinson hastalığı Ülseratif kolit Diğer (belirtiniz): 2- HAYIR 3- Ret/ Bilmiyor
27-ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ	Öğrenme güçlüğü yaşıyor musunuz? Evet	Hayır Ret / Bilmiyor

Çalışma Durumuna İlişkin Bilgiler

28 -Şu an aktif şekilde bir yerde çalışıyor musunuz?	Evet	Hayır
29- Evet yanıtı verenler için; Mesleğiniz nedir?		
30- Evet yanıtını verenler için; Ne kadar süredir çalışıyorsunuz?	1 yıldan az 2 - 5 yıl arası 5-10 yıl arası 10 yıldan fazla	
31- Sosyal güvenceniz nedir?	1- Sigortalı çalışan 2- Bağkur 3- Emekli sandığı, 4- Genel sağlık sigortası 5- Yeşil Kart 6- Özel sağlık sigortası 7- Diğer	
32-Erken emeklilik hakkında bilginiz var mı?	Evet	Hayır Kısmen
33- Erken emeklilik hakkından faydalanmayı düşünüyor musunuz ya da faydalandınız mı?	Evet	Hayır Bilmiyorum
34 - Hayır cevabı verenlere; Ne için yararlanmıyorsunuz?	Kriterlere uymuyorum	Bilgim yok Diğer
35- Malulen emeklilik hakkında bilginiz var mı?	Evet	Hayır Kısmen
36- Malulen emeklilik hakkından faydalanmayı düşünüyor musunuz ya da faydalandınız mı?	Evet	Hayır Bilmiyorum
37- Hayır cevabı verenlere; Neden yararlanmıyorsunuz?	Kriterlere uymuyorum	Bilgim yok Diğer

Hane Halkına İlişkin Bilgiler

38-Hanenizde siz dahil kaç kişi var?			
39-Ailenizde sizin dışınızda engelli biri var mı?	Evet Bu kişiler kimlerdir?		Hayır
40-Hanenizde gelir sahibi kaç kişi var?			
41-Hanenizin toplam aylık gelir ne kadar?	2500 TL altında	2500-5000 TL arası	5000 TL üzeri
42-Hanenizde 18 yaş altında olup çalışan kimse var mı?	Evet		Hayır

Kurumlardan Alınan Hizmetlere İlişkin Bilgiler

43- Kaymakamlıktan sosyal destek alıyor musunuz?	Evet		Hayır
44-Evet cevabını verenler için; nasıl bir hizmet alıyorsunuz? *Birden fazla şık işaretlenebilir.	Gıda yardımı Kömür yardımı 2022 Maaşı Elektrik ücreti desteği Kira yardımı Maddi yardım Diğer.....		
45- Hayır cevabı için: Neden destek almıyorsunuz?	Haklarımı bilmiyorum Başvuru süreçleri, siyasi, bürokratik sebeplerden dolayı müracaat etmedim. Başvurdum, olumlu sonuç alamadım Diğer.....		
46-Belediyelerden destek alıyor musunuz?	Evet		Hayır
48-Belediyenin sunduğu hangi hizmet alanlarından yararlanıyorsunuz? *Birden fazla şık işaretlenebilir	İçme suyu indirimi Evde bakım hizmeti Ev temizliği hizmeti Öz bakım hizmeti (banyo, saç kesim, tırnak kesim vb) Maddi yardım Alışveriş kartı Gıda yardımı Giyim yardımı Emlak vergisi muafiyeti Diğer.....		

<p>49- Hangi sağlık kuruluşlarından sağlık hizmeti alıyorsunuz?</p> <p>*Birden fazla şık işaretlenebilir</p>	Kamu Hastanesi	
	Özel Hastane	a)Özel hastaneleri tercih etme sebepleriniz nelerdir?
	Aile Hekimliği	b) Aile hekimliklerinden evde hizmet alabiliyor musunuz?
		<p style="text-align: center;">Evet Hayır</p>
	İl ve İlçe Sağlık Müdürlükleri	c)Evet cevabı için; evde aile hekiminizden ne tür hizmetler alıyorsunuz?
d) Çevre sağlığı le ilgili hizmetler için ilgili müdürlüklere müracaat ediyor musunuz?		
<p style="text-align: center;">Evet Hayır</p>		<p style="text-align: center;">Evet için; ne tür hizmetler alıyorsunuz? Hayır için; neden müracaat etmiyorsunuz?</p>
<p>50-Hastanelerden doktor muayenesi için nasıl randevu alıyorsunuz?</p> <p>*Birden fazla şık işaretlenebilir</p>	<p>Alo 182'yi arayarak MHRS internet sitesinden randevu alarak E- nabız uygulamasını kullanarak Hastaneye giderek Diğer.....</p>	
<p>51-Sağlık kuruluşlarından yararlanırken ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?</p> <p>*Birden fazla şık işaretlenebilir</p>	<p>Muayene süresi yetersiz Hastaneye ulaşım imkanları yetersiz Engellilere tanınan önceliklerden faydalanamıyorum Sağlık personellerinin engelli kişilerin özellikleri ve ihtiyaçları hakkında bilgisi yetersiz Sağlık personellerinin ayrımcı tutum ve davranışlarına maruz kalıyorum. Diğer.....</p>	
<p>52-Sağlık kuruluşlarından faydalanırken yaşadığınız sorunlarla ilgili önerileriniz/ ihtiyaçlarınız nelerdir?</p>		
<p>53- COVID 19 Pandemisi esnasında sağlık hizmetlerinden yararlandınız mı?</p>	Evet	Hayır

54- Evet yanıtı verenler için; Bu hizmeti nasıl buldunuz?	1- Yeterli buldum. 2- Yetersiz buldum 3- Kısmen yeterli buldum. 4- Ret/bilmiyorum/yorum yok	
55-Hastanelerdeki hasta hakları birimini biliyor musunuz?	Evet	Hayır
56-Evet yanıtı verenler için; Hastanelerdeki hasta hakları birimlerinden şu ana kadar hiç yararlandınız mı?	Evet	Hayır
57 – Engeliniz ya da rahatsızlığınız nedeniyle aşağıdakilerden hangisine sürekli ihtiyaç duyuyorsunuz?	1- İlaç 2- Medikal malzeme 3- Ek tedavi (fizyoterapi, akapunktur, masaj, terapi vb.tedaviler) 4- Diğer 5- Sürekli ihtiyacım olan bir durum yok.	
58 – Yukarıdaki soruya verilen yanıtla ilişkin; bunlara erişimde en çok hangi nedenle sorun yaşıyorsunuz?	1- Süreçteki bürokratik sebepler 2- Mali sebepler 3- Türkiye’de bu ilaç/malzeme/tedavi yok. 4- Şu an için bu ilaç/malzeme/tedavi iç piyasada bulunmuyor. 5- Diğer	
59-Sosyal hizmetler il ve ilçe müdürlüklerindeki hizmetler	a)Engellilik kimlik kartınız var mı? Evet Hayır Ret / Bilinmiyor	Hayır için; nedenini açıklar mısınız? Başvuru yapılacak kuruma ulaşımım çok zor Bürokratik işlemler çok zor ve karmaşık Refakatçim yok Başvuru sürecine ilişkin yeterli bilgim yok Kriterlere uymuyorum İhtiyacım yok Diğer:
60-İŞKUR’un sunduğu hizmetler	a)İŞKUR’un engellilere sağladığı işe yönlendirme hizmetlerinden faydalanıyor musunuz? Evet Hayır Ret / Bilinmiyor	Hayır için; nedenini açıklar mısınız? *Birden fazla şık işaretlenebilir Başvuru yapılacak kuruma ulaşımım çok zor Bürokratik işlemler çok zor ve karmaşık Refakatçim yok Başvuru sürecine ilişkin yeterli bilgim yok Kriterlere uymuyorum İhtiyacım yok Diğer:

	<p>b) İŞKUR'un engelli girişimcilere sağladığı hibe desteğinden faydalandınız mı?</p> <p>Evet</p> <p>Hayır</p>	<p>Hayır için; nedenini açıkla mısınız?</p> <p>*Birden fazla şık işaretlenebilir</p> <p>Başvuru yapılacak kuruma ulaşımım çok zor</p> <p>Bürokratik işlemler çok zor ve karmaşık</p> <p>Refakatçim yok</p> <p>Başvuru sürecine ilişkin yeterli bilgim yok</p> <p>Kriterlere uymuyorum</p> <p>İhtiyacım yok</p> <p>Diğer:</p>		
61- MEB'in sunduğu hizmetler	a) Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden faydalıyor musunuz?	Evet	Hayır	Hedef kitlesi değilim
	b) Okula ücretsiz taşıma hizmetinden faydalıyor musunuz?	Evet	Hayır	Hedef kitlesi değilim
	c) Okullardaki ücretsiz yemek hizmetinden faydalıyor musunuz?	Evet	Hayır	Hedef kitlesi değilim
	a) Okul ihtiyaçları için ek destek alıyor musunuz?	Evet	Hayır	Hedef kitlesi değilim
62-Özel kurumların sunduğu hizmetler	a) Özel kurumlardan herhangi bir destek alıyor musunuz?	Evet. Açıklar mısınız?		Hayır
	b) İnternet, telefon faturaları(cep,ev) ,dijitürk,kablolu tv, D smart gibi üyeliklerde indirim hakkından faydalıyor musunuz?	Evet. Açıklar mısınız?		Hayır
	c) Şehir dışı ulaşımlarda indirim haklarından faydalıyor musunuz?	Evet. Açıklar mısınız?		Hayır
	d) Sinemabiletlerinden %50 indirim haklarını kullanıyor musunuz?	Evet. Açıklar mısınız?		Hayır

64 - EK SORULAR	a) Müze, tiyatro, ören yeri gibi yerler için girişlerinin ücretsiz olduğunu biliyor musunuz?	Evet	Hayır
	b) SGK'dan tekerlekli sandalye alabildiğinizi biliyor muydunuz? (Kamu hastanelerinden alınmış durum bildiri raporuna istinaden)	Evet	Hayır
	c) Hasta yatağını Belediyelerden talep edebileceğinizi biliyor musunuz?	Evet	Hayır
65- BEYAN Burada verdiğim bilgilerin HEYAD tarafından kullanılmasına izin veriyorum.	Evet	Hayır	
66- Anketörlerin izlenimleri/ deneyimleri			

